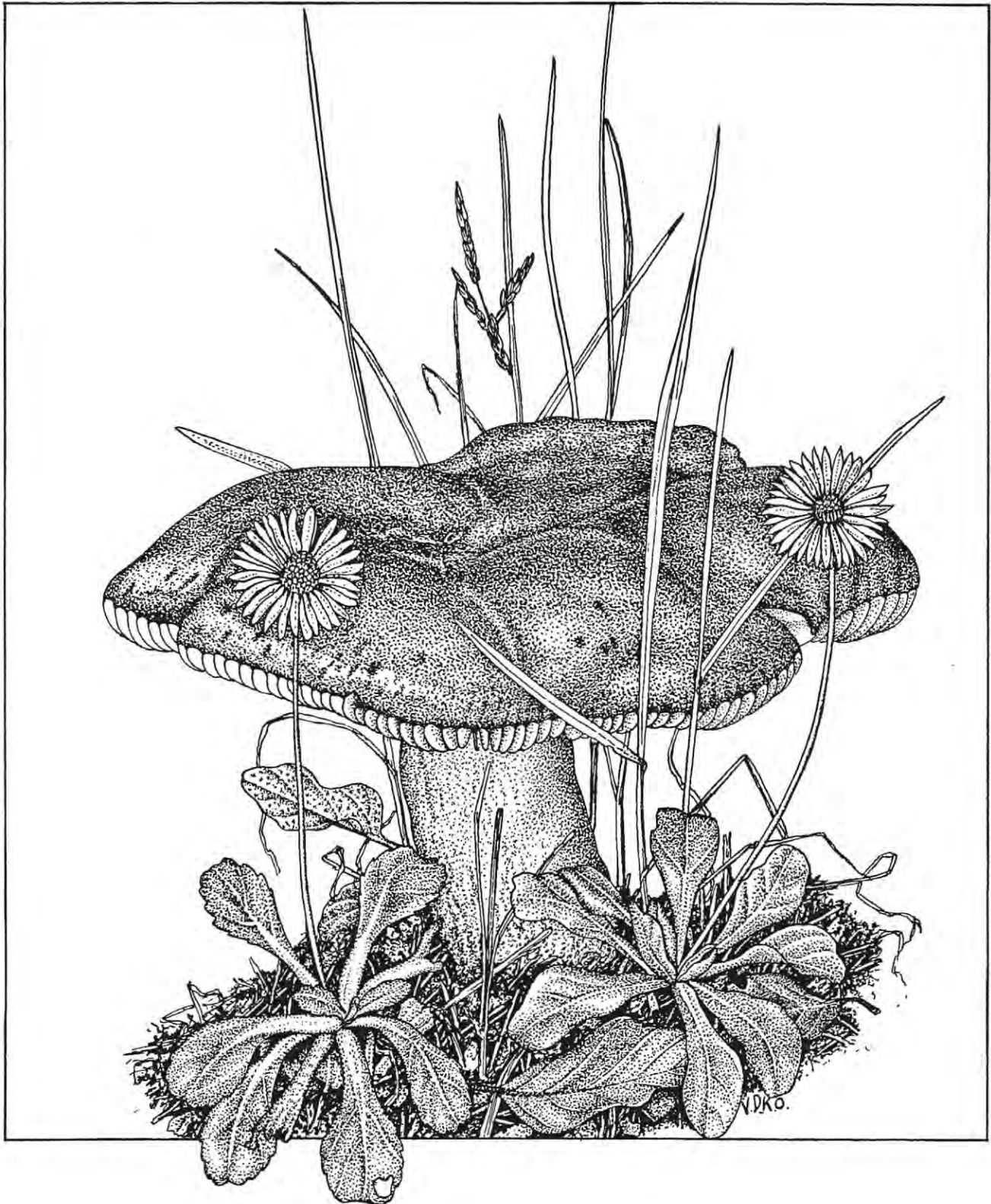

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 september 2000

verschijnt driemaandelijks
2000.3

Inhoud AMK Mededelingen 2000.3

F. Dielen	
Editoriaal	61
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 2)	62
F. Moorthamer	
Komkommertijd in myco-land	71
K. Van de Put	
Kijk eens naar uw Notenboom ... <i>Microstroma juglandis</i> , de Walnoot puistzwam	76
J. Volders	
Het maken en onderhouden van een paddestoelenherbarium	77
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	79
P. Hholemans	
Nieuws van de bibliotheek	80
J. De Keyser	
Oproep	82
J. Werts	
www.weetjes	82
M. de Haan	
Myxo's in het Nederlands	83
Activiteiten	83

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, J. De Sutter, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, R. Walley

tikwerk: J. De Sutter, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14, e-mail: jokes@online.be.

vormgeving: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18.

verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Joke De Sutter, Bloemenlaan 15 te 2950 Kapellen gezonden worden, minimum zes weken voor het verschijnen.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Russula melliolens*, Honingrussula, door Omer Van de Kerckhove

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

Frans Dielen

De maand juli van het laatste jaar van deze eeuw zal vermoedelijk wel genoteerd worden als de natste van de laatste 100 jaar. Voor de vakantiegangers was dit niet zo plezierig. De regenschermen kregen geen tijd om op te drogen. Veel mycologen, alhoewel ze dit ook niet zo plezant vonden, meenden er toch iets positief in te zien en hoopten op een uitzonderlijk vroege fungibloei. Ze kwamen echter bedrogen uit. Voor een forse groei moesten we wachten tot de eerste weken van augustus. En ja hoor, het was de moeite! Nu maar hopen dat de mycelia nog wat reserve hebben overgehouden voor de normaal rijkste maanden die voor ons liggen. We rekenen op de weergoden voor de werkweek in Oignies en het verlengd weekend aan de kust.

De bestendige deputatie van de Provincie Antwerpen heeft ons ter ondersteuning voor de algemene werking voor het jaar 2000 weer met een mooie subsidie bedacht.

Dank aan allen die zich hiervoor bijzonder hebben ingespannen.

Het verouderd reglement van Inwendige Orde werd door een werkgroep onder handen genomen en door de raad van bestuur waar nodig bijgestuurd. Het nieuwe Huishoudelijk reglement zal binnenkort ter beschikking liggen in de bibliotheek.

De jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Braschaat op 7 en 8 oktober is niet ver meer af en zoals vorige jaren rekenen we op de inzet en medewerking van iedereen.

Nogmaals willen we u attent maken op het feit dat de tentoonstelling educatief bedoeld is en de aanbreng van materiaal liefst te beperken tot enkele exemplaren per soort en indien mogelijk met aanduiding van de vindplaats.

Ook vragen we uw aandacht en medewerking voor de 2de paddestoelenkijkdag in Vlaanderen op 15 oktober. De lijst van wandelingen waarvoor de K.A.M.K. zich heeft verbonden vindt u op blz. 84 van dit nummer. De lijst van wandelingen voor de andere provincies kan u vragen bij de V.M.V.

Nogmaals wil ik het hebben over de werking van de adviesraad waar het toch de bedoeling is dat vooral de werkende leden hun positieve ideeën of mogelijke kritiek ter sprake kunnen brengen. Laat uw positief opbouwende ideeën kennen maar ook uw mening wat volgens u anders of beter kan of wat u als negatief aanziet! Wij verwachten u!!!

Inmiddels blijven de werkgroepen naarstig verder werken.

De *Cortinarius*-werkgroep onder leiding van André de Haan, Jos Volders en Luc Lenaerts blijft proberen een weg te vinden in dit moeilijke geslacht. Hun publicaties op hoog niveau in ons mededelingsblad en *Sterbeeckia* zijn hiervan het duidelijke bewijs.

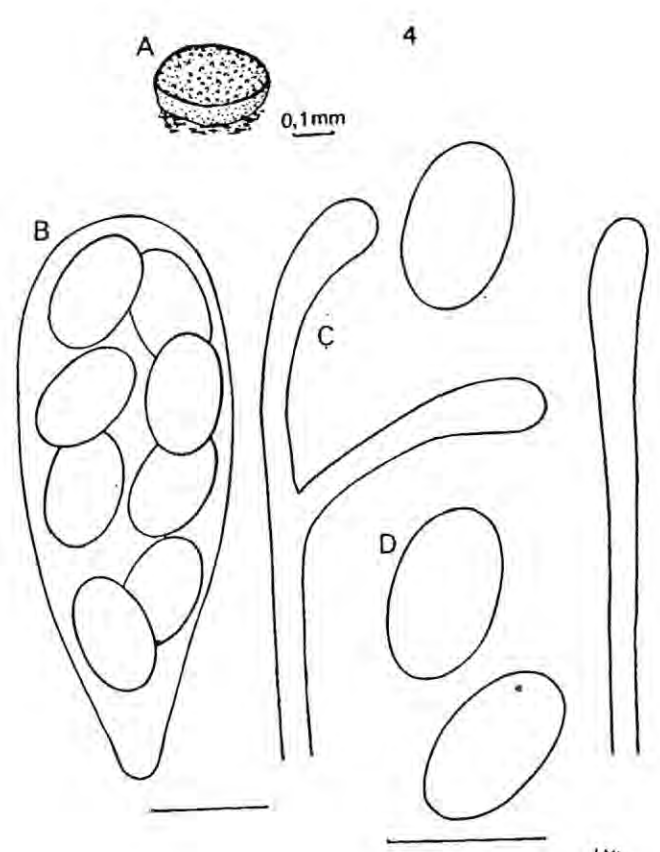
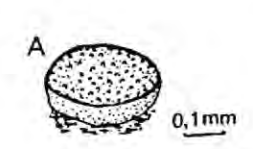
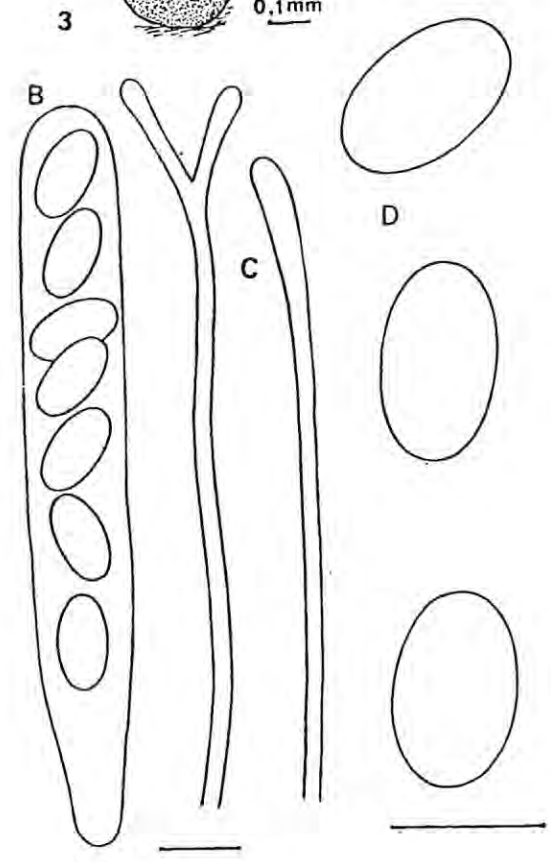
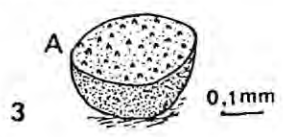
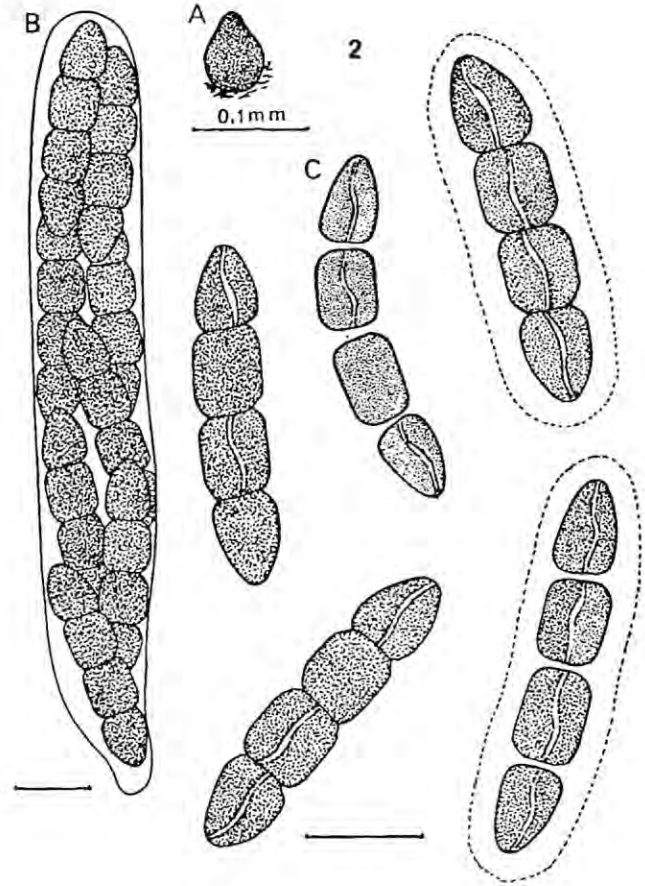
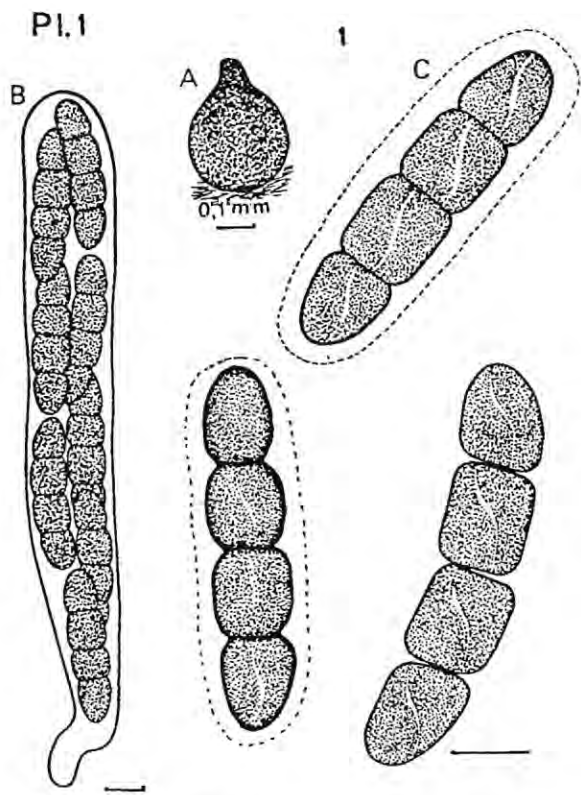
Anderzijds krijgt de *Russula*-werkgroep met de tandem Guy Le Jeune en Ruben Walleyen stilaan vorm. Eerlang mogen we van hen een determinatiesleutel verwachten voor de *Russula*-soorten in Vlaanderen gebaseerd op de laatste inzichten en eigen interpretaties.

Ook de laatst gestarte werkgroep van *Myxomyceten* onder leiding van Myriam de Haan heeft een onverhoopt succes. Meer mensen dan we dachten blijken hiervoor interesse te hebben.

Verheugend is ook dat verschillende van onze leden die met *Ascomyceten* bezig zijn blijkbaar mekaar weten te vinden. We hopen dat deze groepen op grotere belangstelling mogen rekenen, echter zonder uit het oog te verliezen dat we allen samen één eensgezinde Kring blijven vormen.

Veel leuke dagen en studiegenot!

Pl. 1

HM

Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 2)

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, B-2660 Hoboken

Summary

In this second contribution on a research of coprophilous fungi from Galloway cows, 15 species are briefly described and illustrated (see also AMK Mededelingen 2000.2:32-38). They belong to the following orders: Dothideales: *Sporormiella intermedia*, *S. minima*; Pezizales: *Coprotus aurorus*, *C. granuliformis*, *C. lacteus*, *C. ochraceus*, *C. sexdecimsporus*, *Lasiobolus papillatus*, *Thelebolus crustaceus*, *T. microsporus*, *T. nanus*; Sordidales: *Cercophora coprophila*, *Podospora fimiseda*, *P. setosa*, *Schizothecium conicum*.

Samenvatting

In deze tweede bijdrage over het onderzoek naar het voorkomen van zwammen op mest van Galloway-runderen worden 15 soorten in het kort beschreven en geïllustreerd (zie ook AMK Mededelingen 2000.2:32-38). Zij behoren tot de volgende ordes: Dothideales: *Sporormiella intermedia*, *S. minima*; Pezizales: *Coprotus aurorus*, *C. granuliformis*, *C. lacteus*, *C. ochraceus*, *C. sexdecimsporus*, *Lasiobolus papillatus*, *Thelebolus crustaceus*, *T. microsporus*, *T. nanus*; Sordidales: *Cercophora coprophila*, *Podospora fimiseda*, *P. setosa*, *Schizothecium conicum*.

Beschrijving per soort

De aanduiding van de frequentie in de opmerkingen is gebaseerd op het voorkomen van de soort tijdens het onderzoek.

9. SPORORMIELLA INTERMEDIA (Auersw.) Ahmed & Cain ex Kobayasi

(Plaat 1, figuur 1)

Pseudotheciën: tot 250 μm diameter, subglobuleus, met papilvormige nek, zwart, glad, eerst nagenoeg geheel in substraat verzonken, later aan het oppervlak, in groepjes bijeen.

Asci: 160-180 \times 19-24 μm , cilindrisch, met korte steel, 8-sporig.

Sporen: 38-54 \times 8-11 μm , cilindrisch, recht of iets gekromd, 4-cellig, sterk ingesnoerd aan de septen en daardoor gemakkelijk fragmenterend, eerst hyalien, later donkerbruin, breed afgerond aan de uiteinden, onregelmatig 2-rijig, iedere cel met een schuine

kiemspleet; gelatineuze schede, hyalien.

Onderzocht materiaal: gecontroleerde veldwaarneming op gedeeltelijk uitgedroogde mest; 20-8-1999.

Opmerkingen: *Sporormiella intermedia* behoort tot een groep die gekenmerkt wordt door de cilindrische asci die plots aflopen in een korte steel.

De gevonden soort verschilt duidelijk van de veel voorkomende *S. minima* (zie volgende beschrijving) door de grotere pseudotheciën, de asci en de sporen.

Voorkomen: occasioneel.

10. SPORORMIELLA MINIMA (Auersw.) Ahmed & Cain

Syn.: *Sporormia minima* Auersw. (Plaat 1, figuur 2)

Pseudotheciën: 0,1-0,15 mm diameter, subglobuleus tot peervormig, met korte papil, glad, donkerbruin, gedeeltelijk in substraat verzonken, in groepjes bijeen.

Asci: 76-95 \times 13-15 μm , cilindrisch, met korte steel, 8-sporig.

Sporen: 28-30 \times 5-6 μm , cilindrisch, 4-cellig, recht of iets gekromd, eerst hyalien, later donkerbruin, onregelmatig 2-rijig, eindcellen aan de uiteinden iets smaller; kiemspleet overlans, in het midden met een knik; aan de septen diep ingesnoerd en daardoor gemakkelijk fragmenterend.

Onderzocht materiaal: 14-6-1999, bij nazicht van veldcollectie; De Meulder (BR).

Opmerkingen: opvallend bij dit geslacht zijn de sporen die bij rijpheid gemakkelijk fragmenteren. De zeer kleine pseudotheciën zijn in het veld met de loep nauwelijks te zien en dienen met de stereomicroscop ($\times 30$ - $\times 60$) onderzocht te worden.

Voorkomen: zeer algemeen.

11. COPROTUS AURORUS (Crouan & H. Crouan) Kimbr. et al.

Goudgeel mestdwerfgeschijfje (Plaat 1, figuur 3)

Apotheciën: 0,2-0,4 mm diameter, schijfvormig, zittend, goudgelig, in groepjes bijeen.

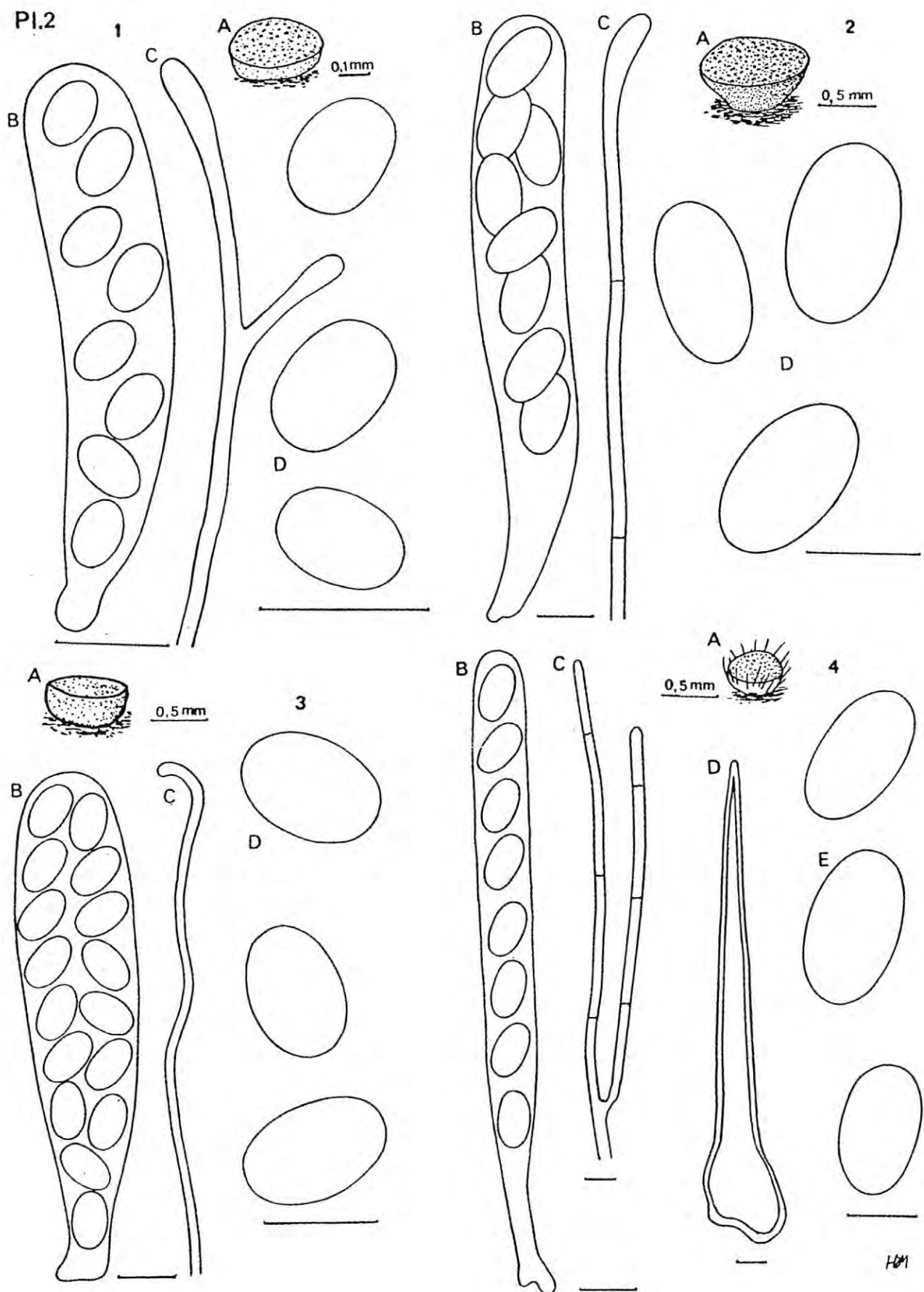
Asci: 68-114 \times 11-15 μm , cilindrisch, met korte steel, dunwandig, 8-sporig, J-.

Sporen: 12-13 \times 6-9 μm , elliptisch, glad, hyalien, dunwandig, 1-rijig.

Parafysen: circa 2 μm diameter, top iets dikker, enkelvoudig of vertakt, inhoud geelachtig.

Onderzocht materiaal: 14-6-1999, bij nazicht van

– Plaat 1 fig. 1. *Sporormiella intermedia*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 2. *Sporormiella minima*. A: pseudothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 3. *Coprotus aurorus*. A: apothecium, B: ascus, C: parafysen, D: sporen. fig. 4. *Coprotus granuliformis*. A: apothecium, B: ascus, C: parafysen, D: sporen. Maatstreepp microtekeningen = 10 μm .

verzameld meststaal; De Meulder (BR).

Opmerkingen: de zeer kleine vruchtlichamen van deze en andere soorten van dit geslacht kunnen alleen met een sterke vergroting gevonden worden; zij worden daardoor veelal over het hoofd gezien en opgegeven als uiterst zeldzaam (Arnolds et al., 1995). De verspreiding ervan is dan ook zeer slecht gekend.

Voorkomen: occasioneel.

12. *COPROTUS GRANULIFORMIS* (Crouan & H. Crouan) Kimbr. et al.

Syn.: *Coprotus argenteus* (Currey)

Besuikerd mestdwerfgeschijfje (Plaat 1, figuur 4)

Apotheciën: 0,2-0,5 mm diameter, kussenvormig, geheel wit; hymenium iets ruw door de uitstekende ascustoppen, dunwandig, in groepjes bijeen groeiend.

Asci: 47-53 × 19 µm, knotsvormig, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 10-12,5 × 6-7 µm, elliptisch, glad, hyalien, dunwandig, 2-rijig.

Parafysen: 40-50 × 2-3 µm, top gekromd en verdikt tot 5 µm, boven de asci uitstekend.

Onderzocht materiaal: 31-5-1999, vruchtlichamen na kweekperiode van 12 dagen; De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort is door de relatief kleine knotsvormige asci zeer opvallend; voor verdere opmerkingen zie bij *Coprotus aurorus*. Ze wordt niet vermeld in de "Aantekenlijst".

Voorkomen: frequent.

13. *COPROTUS LACTEUS* (Cooke & Phillips) Kimbr. et al.

(Plaat 2, figuur 1)

Apotheciën: 0,2-0,4 mm diameter, schijf- of kussenvormig, wit, zittend; hymenium met uitstekende toppen van asci.

Asci: 50-70 × 10-18 µm, cilindrisch, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 6-9 × 4-6 µm, elliptisch, hyalien, glad, dunwandig, 1 of 2-rijig.

Parafysen: 2 µm diameter, vertakt, gekromd aan de top en daar wat verbreed.

– Plaat 2 fig. 1. *Coprotus lacteus*. A: apothecium, B: ascus, C: parafyse, D: sporen. fig. 2. *Coprotus ochraceus*. A: apothecium, B: ascus, C: parafyse, D: sporen. fig. 3. *Coprotus sexdecimsporus*. A: apothecium, B: ascus, C: parafyse, D: sporen. fig. 4. *Lasiobolus papillatus*. A: apothecium, B: ascus, C: parafyse, D: haar, E: sporen. Maatstreep microtekeningen = 10 µm.

Onderzocht materiaal: 19-4-1999, op uitgekweekte mest.

Opmerkingen: deze soort lijkt op *Coprotus granuliformis* maar heeft kleinere sporen. Ze wordt niet vermeld in de "Aantekenlijst".

Voorkomen: occasioneel.

14. *COPROTUS OCHRACEUS* (Crouan & H. Crouan) Larsen

Oker mestdwerfgeschijfje (Plaat 2, figuur 2)

Apotheciën: 0,5-1 mm diameter, kussenvormig, witachtig tot bleek oranje; hymenium met topjes van uitstekende asci, gezellig groeiend.

Asci: 86-120 × 15-17 µm, cilindrisch, kort gesteeld, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 15-19 × 8-9,5 µm, elliptisch, glad, dunwandig, 2-rijig.

Parafysen: circa 2 µm diameter, top tot 5 µm dik.

Onderzocht materiaal: 17-4-1999, op uitgekweekte mest.

Opmerkingen: zie bij *Coprotus aurorus*. De soort wordt niet vermeld in de "Aantekenlijst".

Voorkomen: zeldzaam.

15. *COPROTUS SEXDECIMSPORUS* (Crouan & H. Crouan) Kimbr. et al.

Syn.: *Rhyarobius sexdecimsporus* (Crouan) Sacc.

Veelsporig mestdwerfgeschijfje (Plaat 2, figuur 3)

Apotheciën: 0,5-1 mm diameter, subglobuleus, met platte tot iets convexe schijf, zittend, wit tot bleek crème, verspreid over het substraat.

Asci: 76-92 × 17-22 µm, knotsvormig, boven afgerond, dunwandig, 16-sporig.

Sporen: 11-14 × 5-8 µm, breed elliptisch, 2-rijig, 1-cellig, dunwandig, glad, hyalien.

Parafysen: circa 1,5 µm diameter, draadvormig, met iets verdikte en gekromde top.

Onderzocht materiaal: 25-12-1998, na incubatieperiode van 6 weken.

Opmerkingen: kenmerkend voor deze soort zijn de licht gekleurde, zachtvlezige apotheciën, de asci met 16 sporen (sexdecimsporus) en de gekromde parafyse-toppen.

Voorkomen: zeldzaam.

16. *LASIOBOLUS PAPILLATUM* (Pers.: Fr.) Sacc.

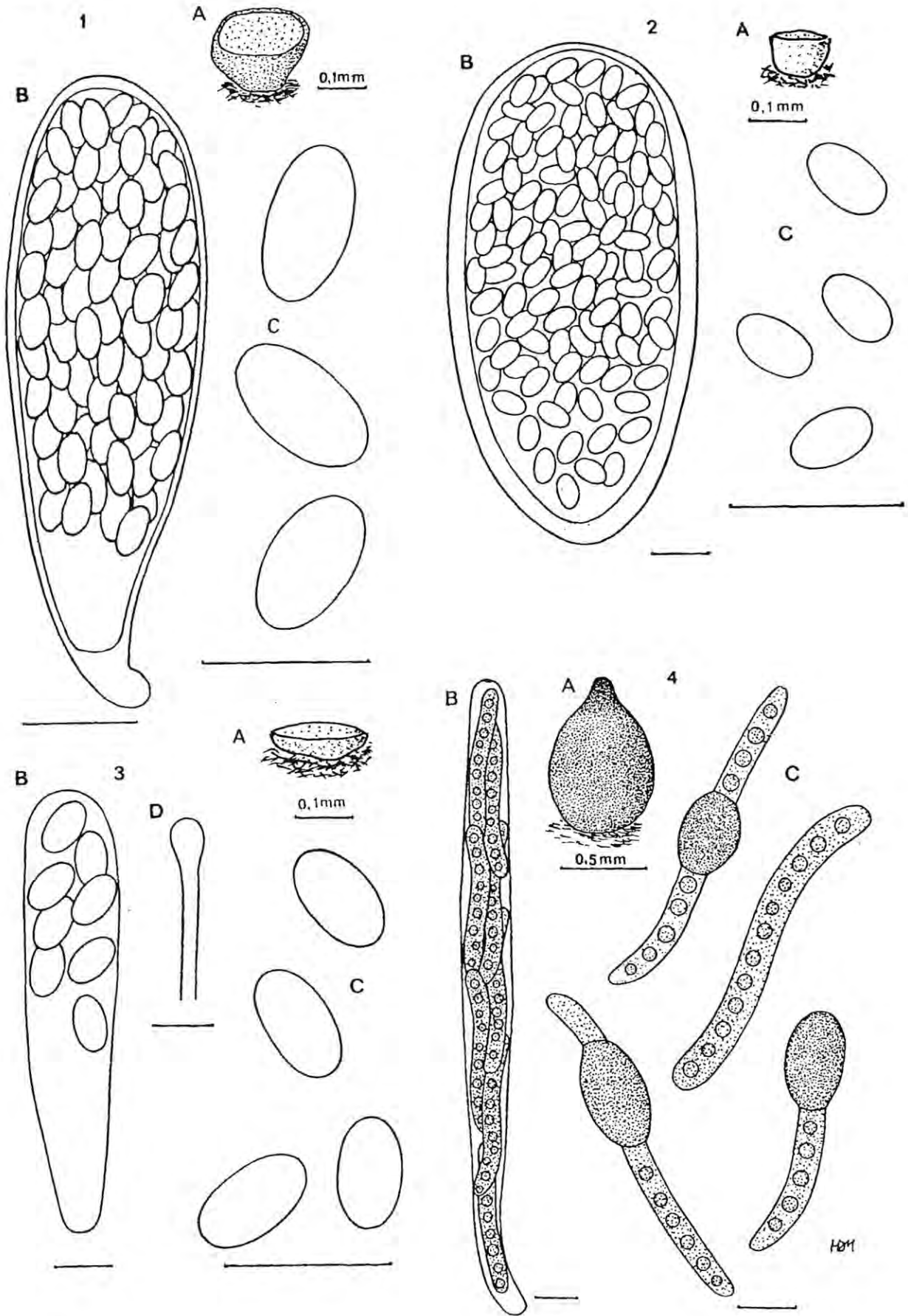
Syn.: *L. ciliatus* (Schm.) Boud.

Dwergborstelbekertje (Plaat 2, figuur 4)

Apotheciën: 0,5-0,7 mm diameter, zittend, eerst bolvormig, dan bekervormig, zachtvlezig, geel tot bleek-oranje, aan de buitenzijde met haren bezet.

Haren: 123-400 µm lang, aan de basis tot 25 µm dik, toegespitst, dikwandig, hyalien, niet gesepteerd.

Pl.3

Asci: tot $150 \times 19 \mu\text{m}$, cilindrisch, met uitgerekte steel, 8-sporig, J-.

Sporen: $17-22 \times 8-12 \mu\text{m}$, ellipitisch, hyalien, dunwandig, 1-rijig.

Parafysen: tot $3,5 \mu\text{m}$ diameter, draadvormig, enkelvoudig of gevorkt, gesepteerd, met gelige inhoud.

Onderzocht materiaal: gecontroleerde veldwaarneming op gedeeltelijk uitgedroogde mest; 20-8-1999; De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort is zeer variabel; zij lijkt sterk op *L. cuniculi* Velen., maar de verschillen tussen beide soorten zijn zo miniem dat de laatste soort niet werd opgenomen in de soortenlijst van het onderzoek. Lichte tot duidelijke afwijkingen in de beschrijving van verschillende auteurs maakt het determineren nog moeilijker. Deze beide en andere aanverwante soorten van de "papillatus-groep" zijn dringend aan een kritische revisie toe.

Voorkomen: occasioneel.

17. *THELEBOLUS CRUSTACEUS* (Fuckel) Kimbr.

Oker sinterklaasschijfje (Plaat 3, figuur 1)

Apotheciën: 0,2-0,3 mm diameter, subglobuleus tot bekervormig; schijf plat, geelachtig tot bruin.

Asci: $60-67 \times 17-24 \mu\text{m}$, elliptisch tot breed knotsvormig, dikwandig, tot 64 sporen, J-.

Sporen: $7,5-10 \times 4-5 \mu\text{m}$, elliptisch, glad, hyalien, dunwandig.

Parafysen: niet waargenomen. Slank maar schaars volgens Dennis.

Onderzocht materiaal: op 4-2-1999, na incubatieperiode van 8 weken.

Opmerkingen: deze soort wordt vooral gekenmerkt door de grote asci met talrijke, elliptische sporen die omhuld zijn door een gelatineuze laag.

Voorkomen: zeldzaam.

18. *THELEBOLUS MICROSPORUS* (Berk. & Broome) Kimbr.

Syn.: *Ascophanus microsporus* (Berk. & Broome) W. Phillips

Armoedig sinterklaasschijfje (Plaat 3, figuur 2)

Apotheciën: 0,2-0,3 mm diameter, met platte schijf, geelbruin.

Asci: $48-52 \times 8-12 \mu\text{m}$, cilindrisch tot knotsvormig,

dikwandig, 8-sporig, J-.

Sporen: $6,5-7,5 \times 3,5-4 \mu\text{m}$, elliptisch, glad, hyalien, dunwandig, 2-rijig.

Parafysen: slank, met opgezwollen top van $4-6 \mu\text{m}$ dik, met groenachtige inhoud.

Onderzocht materiaal: op 21-12-1999, na incubatieperiode van 6 dagen.

Opmerkingen: van de op mest voorkomende *Thelebolus*-soorten is *T. microsporus* de enige met slechts 8-sporige asci, de andere soorten bevatten 32 tot 1000 sporen.

Voorkomen: zeldzaam

19. *THELEBOLUS NANUS* Heimerl

(Plaat 3, figuur 3)

Apotheciën: tot 0,15 mm diameter, subglobuleus tot tolvormig, hyalien.

Asci: $47-95 \times 28-57 \mu\text{m}$, subglobuleus tot elliptisch, dikwandig, met meer dan 64 sporen, J-.

Sporen: $4,5-6 \times 2,5-3 \mu\text{m}$, elliptisch tot eivormig, glad, hyalien, dunwandig.

Parafysen: niet waargenomen (slank, gesepteerd volgens Ellis & Ellis, 1988).

Onderzocht materiaal: op 21-12-1999, na incubatieperiode van 6 dagen.

Opmerkingen: *Thelebolus nanus* wordt vooral gekenmerkt door de dikwandige asci die meer dan 64 en minder dan 1000 sporen bevatten en het voorkomen op mest.

Het vinden van deze minuscule vruchtlichamen vereist een sterke vergroting van $\times 30$ tot $\times 60$.

Op te merken valt dat in hetzelfde meststaal de drie beschreven *Thelebolus*-soorten op hetzelfde tijdstip werden aangetroffen.

Deze soort wordt niet vermeld in de "Aantekenlijst".

Voorkomen: zeldzaam

20. *CERCOPHORA COPROPHILA* (Fr.) N. Lundq.

Syn.: *Bombardia coprophila* (Fr.) Kirschst.

(Plaat 3, Figuur 4)

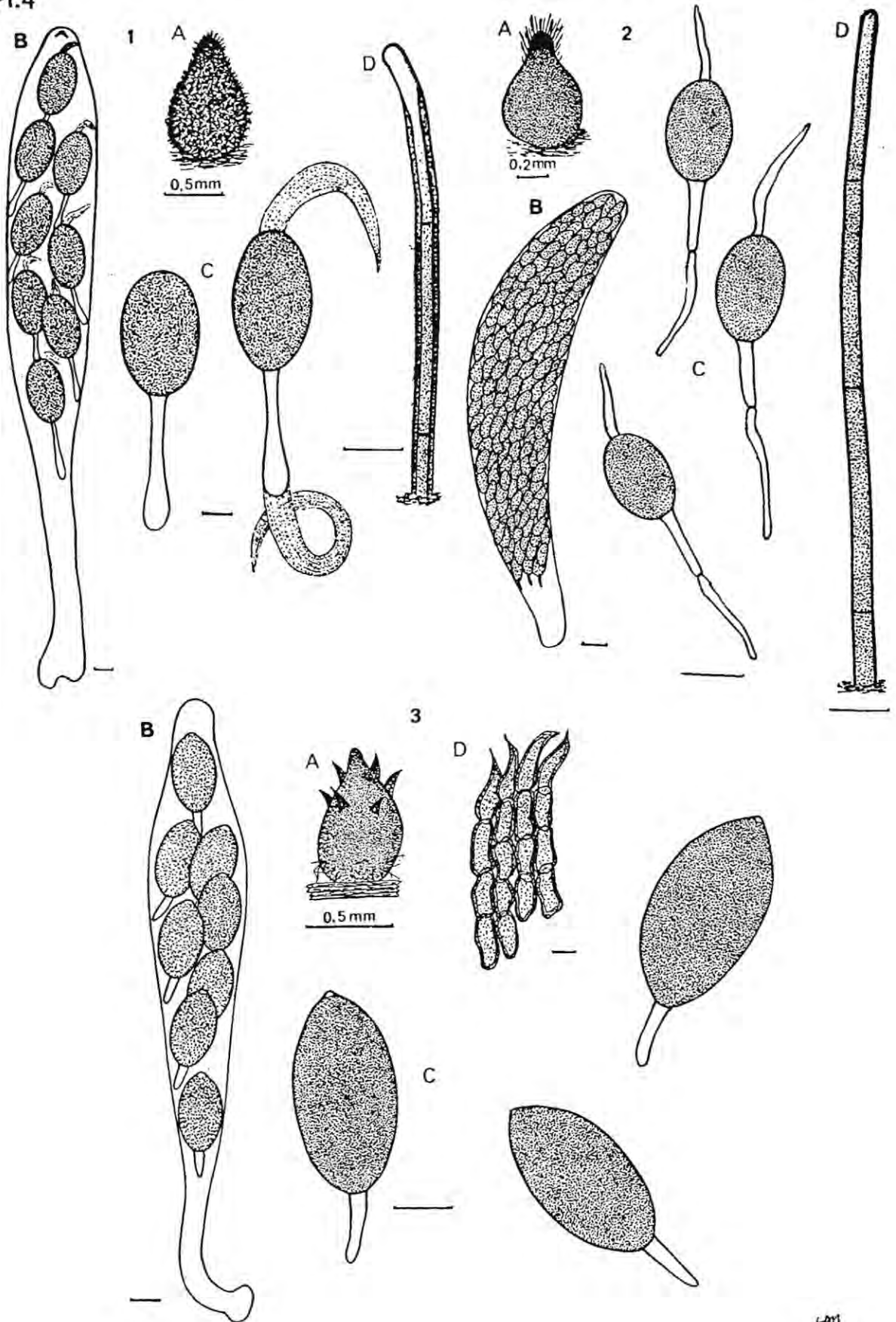
Peritheciën: 0,5-0,7 mm diameter, 0,7 mm hoog, peervormig, donkerbruin tot zwart, bedekt met een wit tomentum, nek kaal, gedeeltelijk in het substraat verzonken, solitair of in groepjes bijeen.

Asci: $123-190 \times 10-14 \mu\text{m}$, cilindrisch tot knotsvormig, lang gesteeld, met apicale ring, dunwandig, 8-sporig, J-.

Sporen: eerst $51-57 \times 4-6 \mu\text{m}$, cilindrisch, 1-cellig, gebogen (S-vormig) of recht, hyalien, 2-rijig; inhoud met druppels; later met een gezwollen, ovale, donkerbruine cel van $18-21 \times 9-13 \mu\text{m}$; aanhangsel van $30-50 \times 3-4 \mu\text{m}$ aan ieder eind van de spore.

– Plaat 3 fig. 1. *Thelebolus crustaceus*. A: apothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 2. *Thelebolus nanum*. A: apothecium, B: ascus, C: sporen. fig. 3. *Thelebolus microsporus*. A: apothecium, B: ascus, C: sporen, D: parafyse. fig. 4. *Cercophora coprophila*. A: peritheciën, B: ascus, C: sporen. Maatstreep microtekeningen = $10 \mu\text{m}$.

Pl.4

F-011

Parafysen: niet waargenomen.

Onderzocht materiaal: o.a. op 28-2, 3-3 en 26-4-1999, na een incubatieperiode van enkele weken, verder nog meermaals waargenomen; De Meulder (BR).

Opmerkingen: de soorten van het geslacht *Cercophora* worden gekenmerkt door sporen die eerst wormvormig zijn (zoals bij *Bombardia*) en later opzwellen tot een elliptische, bruine cel met cilindrisch, hyalien aanhangsel aan ieder eind.

Voorkomen: algemeen.

21. *PODOSPORA FIMISEDA* (Ces. & De Not.) Niessl

Syn.: *Pleurage fimiseda* (Ces. & De Not.) Griffin
(Plaat 4, figuur 1)

Peritheciën: 0,7-1,2 × 0,5-0,7 mm, nagenoeg peervormig, donkerbruin, bedekt met rechte en gekromde haren, gedeeltelijk in substraat verzonken, verspreid of in groepjes bijeen.

Haren: 20-100 × 4 μm, cilindrisch of spits uitlopend, dikwandig, bruin tot hyalien.

Asci: 350-450 × 47-60 μm, knotsvormig, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 42-57 × 26-28 μm, elliptisch, met licht afgeplatte basis, eerst hyalien, dan olijfbraun, dunwandig, 2-rijig, met apicale kiemporie en een knotsvormige steel (pedicel) van 28-57 μm lang, tot 9,5 μm dik aan het uiteinde en circa 5 μm onderaan; aan ieder eind een secundair, lang, zweepachtig, hyalien aanhangsel (cauda) van circa 150 μm lang, taps toelopen, -gestreept.

Onderzocht materiaal: op 24-3-1999, na een incubatieperiode van 3 maanden; verder nog o.a. met een kortere kweekperiode op 18-7 en 29-8-1999.

Opmerkingen: opvallende kenmerken voor deze soort zijn de 8-sporige asci, de vrij grote sporen met een knotsvormige pedicel (steeltje) en de gestreepte caudae (aanhangsels).

Te vermelden valt nog dat de hyaliene caudae niet altijd kunnen worden waargenomen.

Voorkomen: zeldzaam.

22. *PODOSPORA SETOSA* (G. Winter) Niessl

(Plaat 4, figuur 2)

Peritheciën: 0,5-0,7 mm diameter, peervormig met

iets gekromde nek, bedekt met rechte, stijve haren, olijfbraun.

Haren: tot 150 × 3-4 μm, bruin, gesepteerd.

Asci: tot 320 × 70 μm, cilindrisch tot knotsvormig, kort gesteeld, tot 128 sporen, dunwandig.

Sporen: 16-19 × 11-12 μm, elliptisch, dunwandig, olijfbraun, met basale, primaire, cilindrische pedicel van 10-12 × 2-3 μm en een lang secundair aanhangsel (cauda) van circa 50 μm aan ieder eind van de spore.

Onderzocht materiaal: 10-7-1999, na incubatieperiode van 4 weken; De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort is goed te herkennen aan de stijve haren op de peritheciën; de grote asci bevatten tot 128 sporen, met een pedicel en een cauda aan ieder eind van de spore.

Voorkomen: occasioneel.

23. *SCHIZOTHECIUM CONICUM* (Fuckel) N. Lundq.

Syn.: *Podospora curvula* (de Bary ex G. Winter) Niessl
(Plaat 4, figuur 3)

Peritheciën: circa 0,5 mm diameter, tot 0,7 mm hoog, peervormig tot subconisch, vaak met gekromde nek, lichtbruin, bedekt met lichtbruine, verkleefde haren die driehoekige schubben vormen in de nek.

Haren: 32-95 × 7,5-11 μm, bestaande uit 3-5 licht opgezwollen, bruine, dikwandige cellen met een puntige, vlamvormige eindcel.

Asci: 152-230 × 28-38 μm, cilindrisch-knotsvormig, naar de top taps toelopen, lang gesteeld, dunwandig, 8-sporig.

Sporen: 25-32 × 13-17 μm, elliptisch, licht afgeplatte basis, eerst hyalien, dan olijfbraun, 1-2 rijig, dunwandig; kiemporie apicaal; met een basale, primaire, cilindrische, hyaliene steel (pedicel) van 9,5-11 × 1,5-2 μm en lang spitstoelopen, zweepachtig secundair aanhangsel (cauda), aan ieder eind van de spore (kan niet altijd waargenomen worden).

Onderzocht materiaal: op 29-11-1998, na incubatieperiode van 2 dagen, verder zeer regelmatig aangevallen; De Meulder (BR).

Opmerkingen: het geslacht *Schizothecium* is sterk verwant met *Podospora* maar werd ervan afgescheiden wegens de korte, verkleefde haren die driehoekige schubben vormen in de nek van het perithecium; de haren bij *Podospora* zijn verschillend gevormd en vormen geen schubben.

Schizothecium conicum is een kosmopolitische soort en wellicht de meest voorkomende van het geslacht.

Voorkomen: zeer algemeen.

Literatuur

AHMED S.I. & CAIN R.F. (1972) – Revision of the

–Plaat 4 fig. 1. *Podospora fimiseda*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen, D: haar. fig. 2. *Podospora setosa*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen, D: haar. fig. 3. *Schizothecium conicum*. A: perithecium, B: ascus, C: sporen, D: haren. Maatschreef microtekeningen = 10 μm.

- genera *Sporormia* and *Sporormiella*. *Can. J. Bot.* **50**: 419-477.
- BELL A. & MAHONEY D.P. (1955) – Coprophilous fungi in New Zealand, I – *Podospora* species with swollen agglutinated perithecial hairs. *Mycologia* **87**: 375-396.
- BEZERRA J.L. & KIMBROUGH J.W. (1975) – The genus *Lasiobolus* (Pezizales, Ascomycetes). *Can. J. Bot.* **53**: 1206-1229.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1981) – Pilze der Schweiz, Band 1. Ascomyceten, Luzern.
- CACIALLI G., CAROTI V. & DOVERI F. (1997) – Notes on some *Podospora* with agglutinated hairs. Contribution to the study of fimicolous fungi. XVII. *Doc. Mycol.* **104**: 41-52.
- CAIN R.F. (1962) – Studies of coprophilous Ascomycetes VIII. New species of *Podospora*. *Can. J. Bot.* **40**: 447-490.
- DE MEULDER H. (2000) – Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen (deel 1). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* **2000**: 32-38.
- DENNIS R.W.G. (1980) – British Ascomycetes, Revised edition. J. Cramer, Vaduz
- ELLIS M.B. & ELLIS J.P. (1988) – Microfungi on Miscellaneous Substrates. Croom. Helm. London, Sydney.
- HILBER R. & HILBER O. (1979) – Einige Anmerkungen zu der Gattung *Cercophora* Fuckel (Lasiosphaericaceae). *Z. Mykol.* **45**: 209-233.
- KIMBROUGH J.W. (1969) – North American species of *Thecotheus* (Pezizeae, Pezizaceae). *Mycologia* **61**: 99-114.
- KIMBROUGH J.W., LUCK-ALLEN E.R. & CAIN R.F. (1972) – North. American species of *Coprotus* (Thelebolaceae: Pezizales). *Can. J. Bot.* **50**: 957-971.
- LUNDQUIST N. (1972) – Nordic Sordariaceae s. lat. *Symb. Bot. Ups.* **20**: 1-374.
- MIRZA J.H. & CAIN R.F. (1969) – Revision of the genus *Podospora*. *Can. J. Bot.* **47**: 1999-2048.
- MUNK A. (1957) – Danish Pyrenomycetes. Dansk Botanisk Arkiv. Copenhagen.
- RICHARDSON M.J. (1972) – Coprophilous Ascomycetes on different dung types. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* **58**: 37-48.
- RICHARDSON M.J. & WATLING R. (1997) – Keys to Fungi on Dung. British Mycological Society.
- SCHAVEY J. (1999) – Microfungi op konijnenkeutels. *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring.* **1999**: 15-21.
- VANDEVEN E. ET AL. (1996) – Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen, K.A.M.K.
- WEBSTER J. (1970) – Coprophilous fungi. *Trans. Brit. Mycol. Soc.* **54**: 161-180.

Komkommertijd in myco-land

Freddy Moorthamer
Eyckensbeekstraat 16, B-9150 Kruilbeke

Het is juni...

De excursies hebben nog geen copieuze lijsten opgeleverd. Alhoewel elke waarneming telkens weer een oefening is en de moeite waard om beschreven te worden, zitten de mycologen op hun honger. Zij willen de vruchten zien van het verdoken mycelium en de kennis van landschappen en biotopen verrijken met het inzicht in de dynamiek van de mycoflora. Maar deze laat zich niet dicteren door onze kalender en gulzige verwachtingen!

Het is warm en droog, het is Euro 2000, het is altijd wel iets en de redactie wacht op artikels!

Ligt het aan de zogezegde opwarming van de aarde, dat onze gematigde lenten en zomers zo fungi-arm zijn? Ik betwijfel het.

Is er iets mis met de bodem- en waterhuishouding van onze typische biotopen? Is er überhaupt iets mis met onze ruimtelijke ordening, waarin natuurlijke, dynamische evenwichten steeds meer worden verdrukt?

Ja, daar is wel iets over te zeggen, maar dat is denkstof voor onze academici en overheidsinstanties, die hieruit in functie van natuurbehoud en -ontwikkeling conclusies moeten trekken!

Komkommertijd dus...

En meteen een geschikt moment voor dit duo-artikel over twee waarnemingen, die -ja, je dacht het al!- "komkommer" als gemeenschappelijk kenmerk hebben. In afwachting van een succesvolle werkweek en een hopelijk zwamrijk najaar, mag het dan ook eens wat meer prozaïsch, als anekdotes uit de verlofperiode, en zo schrijf ik ook het liefst!

VERHAAL 1:

Een tuinverhaal over *Alternaria cucumerina*, onder het ontleedmes op de tafels van de bioruimte in het RUCA

Einde augustus '99 bezorgt René, een attente natuur-liefhebber en fervente tuinier uit het Wase Hamme-Sint-Anna mij een rareit uit z'n tuin. Een uitgedroogd, verneuteld courgette-vruchtje, amper twee cm lang, bereikt mij onder omslag. Het is goed dat de postbodes niet zien welke zielenroerselen er zoal tussen die natuurvorsers worden uitgewisseld, want zij zouden zoals Obelix onbegrijpend hun hoofd schudden... "Rare jongens, die mycologen...!"

De vruchthuid is bezet met kleine witte min of meer uitgerokken bolletjes, die op één tot drie spitse punt-

jes uitlopen. (fig. 1) Het gaat duidelijk om een aantasting waardoor de vrucht in de groei is geremd en afgestorven. Met deze vrucht zou René dus geen hoge prijzen scoren op de tuinbouwveiling maar voor mij is het gretig voer om mijn nieuwsgierigheid te spijzen!

Wat is dat ?...

Dit is de logische vraag, het "quid est?", waarmee wij allemaal geconfronteerd worden als de natuur zich weer eens vanuit haar veelzijdige onbekendheid openbaart... en het speurwerk kan beginnen!

Ik vermoed een ascomycete of toch één van die kleine, wondere dingen op planten en maak me sterk dat de "bijbel" van Ellis & Ellis de openbaring zal presenteren. Maar daar krijg ik bij gastheer "*cucumis*" een hoop Latijn naar mijn oren gesmeten dat wel ergens een flauw lichtje doet opgaan, maar ook het alziende licht van de microscooptafel noodzakelijk maakt!

K.A.M.K. brengt raad!

Ik neem het specimen dus mee naar de eerstvolgende determinatieavond van de Kring. Maar wat kom ik daar aandraven met zo een raar ding tegenover al die fraaie asco's en agaricalen, waarmee we stilaan vertrouwd zijn en de sleutels bij de hand hebben, en waarvoor Pascale bijna blindelings de literatuur uit haar boekenwinkel weet te toveren!

Dadelijk wordt de aandacht van enkele geroutineerde mycologen geprikkeld door het pokdalige aanschijn van mijn dorre vrucht.

Jaak maakt alvast enkele macro-opnamen van het verschijnsel.

Ik maak een preparaat van één van de witte bolletjes. Verspreid op de buitenwand merken we bruin gepigmenteerde, gesepteerde sporen, die in een lange smalle bek uitlopen! (fig. 2 en 3)

Hubert, die van die kleine, rare dingen op planten z'n tweede natuur heeft gemaakt, is kort en duidelijk: het zijn sporen van een "*Alternaria*", imperfecte schimmels die hun sporen via de lucht verspreiden en lukraak op allerlei planten vallen en deze parasiteren.

Nog niet tevreden...

Akkoord, maar dit verklaart nog altijd niet de witte bolvormige uitwassen op de vruchthuid, want de *Alternaria*'s zijn conidiale schimmels die een hyfenkluwen ontwikkelen waarop die typische sporen worden afgesnoerd!

Ik onderzoek dan verder de opbouw van zo een bol-

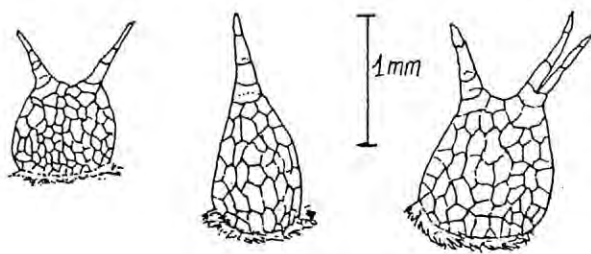

fig. 1

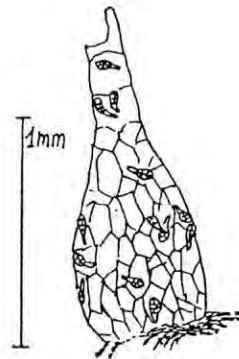

fig. 2

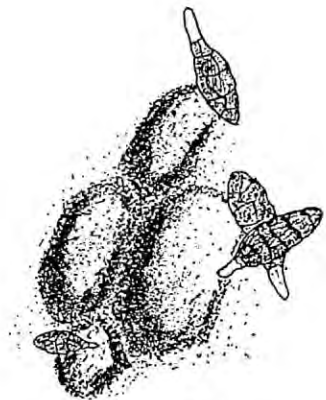

fig. 3

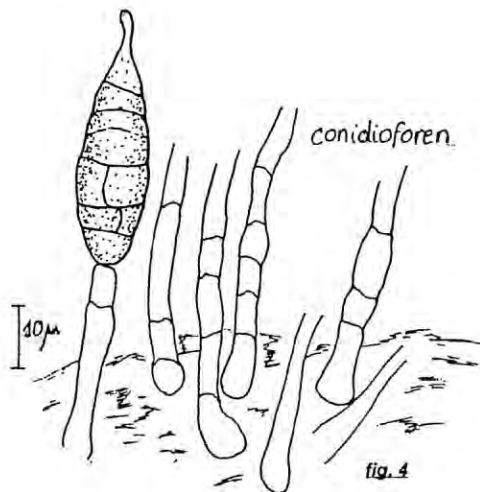

fig. 4

fig. 6 (W.Gams KNNV 136)

fig. 5

letje:

*aan de basis, dus vlak tegen de pel van de vrucht, is duidelijk een wirwar van bleekbruin gepigmenteerde hyfen zichtbaar. (fig. 4) De sporen liggen daartussen en hogerop op de buitenkant van de bolvormige structuur. Gans het substraat ligt trouwens heel dicht bezaaid met deze sporen!

*de wand van de peervormige bolletjes is hyalien en opgebouwd uit cellen met een meestal regelmatige, uitgerokken hexagonale vorm en met waterige inhoud. (fig. 3)

Deze celstructuur doet inderdaad meer denken aan plantaardige afkomst dan aan de structuur van een fungoid vruchtlichaam.

Ik leid hieruit af dat het een galvorming is op de pel van de vrucht, geïnduceerd door de parasiterende schimmel.

Intussen is ook de nieuwsgierigheid van Jean Schavey gewekt en hij weet precies waar we in de bibliotheek moeten gaan zoeken: in het werk "Dematiaceous hyphomycetes" van M.B. Ellis. Twee dikke turven, samen circa 1000 blz., uitsluitend over deze groep van Deuteromycetes. Méér dan 300 genera worden onderscheiden op basis van de morfologie

van de hyfen (conidiogene cellen, conidioforen) en van de conidiale sporen zelf. Volledig in de stijl van het werk van Ellis vinden we ook een gedetailleerde substraatindex, waaruit blijkt dat het voorkomen van deze schimmels niet willekeurig is, maar ecologisch bepaald en dus een lange evolutionaire ontwikkeling achter de rug heeft in nauwe samenhang met kruidachtige planten.

Hoe dan ook voel ik mij weer eens een dwerg tegenover de soortenrijke reus van de biodiversiteit!

M.B. Ellis geeft de oplossing!

Nu is het nog een klein kunstje om via substraat "cucumis", komkommerachtigen, terecht te komen bij *Alternaria cucumerina* (syn. *Macrosporium cucumerinum*).

De beschrijving van de sporen en de ecologie kloppen perfect, zoals blijkt uit volgende kenmerken.

Conidioforen: alleen of in groepjes opstijgend, recht of gebogen, bleek tot lichtbruin, tot 110µm lang, 6-10µm dik.

Conidiën: solitair of in ketens van twee, obclavaat, rostraat met lange bek, meestal langer dan de spore, bleek tot goudbruin, glad tot fijnwrattig, 130-220 µm

lang, 15-24 μ m dik. Spore-lichaam met 6-9 dwarssepten en meerdere langsepten, de bek bleekbruin, gesepteerd, niet vertakt, 4-5 μ m dik, versmallend tot 1-2,5 μ m. (fig. 5)

Ecologie: veroorzaakt brandachtige aantasting (leaf blight) op het blad van komkommerachtigen, maar komt ook voor op de vruchten en overwintert in de bodem. De aantastingen zijn aanvankelijk klein, rond en opgezwollen door opgenomen water in de cellen, wit tot bleekbruin en met een bruine basale rand nabij het oppervlak van blad of vrucht.

Gastplanten: augurk, komkommer, meloen, watermeloen...

(*literatuur: Brisley in Phytopathology 13: 199-204, 1923)

Deze literatuurverwijzing toont aan dat deze soort bekend is geraakt als destructieve parasiet op planten.

In "Het systeem van de Fungi" (W. Gams, KNNV nr 136, 1979) vind ik volgende melding in de commentaar bij de "hulptabel voor plantenparasieten": galachtige woekeringen van beperkte omvang kunnen veroorzaakt worden door... en imperfecte schimmels. Bij de deuteromyceten vinden we *Alternaria* daar terug bij de poroconidiale hyfomyceten en er staat een eenvoudige, maar kenschetsende afbeelding bij. (fig. 6)

In de beschrijving van deze soorten wordt trouwens een zeer specifieke terminologie gehanteerd. Wie zich hierin wil verdiepen, raad ik ten stelligste het werk aan van M.B Ellis. De myco-horizon kan er alleen maar ruimer van worden!

Voor mij was het een boeiende kennismaking met een minder gebruikelijke groep fungi en spijtig genoeg moet ik vriend René melden dat zijn sappige vruchten niet veilig zijn voor de eeuwige honger van het alom aanwezige schimmelrijk!

De soort wordt nog niet vermeld in de Aanteekening van K.A.M.K., dat is dus ook goed meegenomen!

Nog niet voldaan...

Nieuwsgierig als ik ben, vraag ik me af of deze aantasting op komkommerachtigen alleen voorkomt op pas ontwikkelde vruchten of ook op rijpere, volwassen vruchten. Ook over de overwintering van de sporen weet ik helemaal niets af! Koestert u, lezer, meloenen, komkommers of courgettes in uw tuin en hebt u dit verschijnsel ook reeds waargenomen, laat dan eens iets weten! In deze tijden van razendsnelle internetcommunicatie verdienen onze "K.A.M.K.-

mededelingen" zeker ook een actieve plaats als interactief communicatiemiddel voor alle schimmel-surfers!

VERHAAL 2:

Levertraan, walgelijke, onaangename jeugdherinneringen, maar je wordt er sterk van! ... *Macrocystidia cucumis*, de Levertraanzwam, die naar komkommer ruikt!

Wat groeit er in mijne hof...?

De oproep van Ruben Walleyen op de voorbije Mycologendag in Gent indachtig, speur ik in het voorbije voorjaar extra rond in eigen omgeving, meer bepaald in mijn tuin en bij familie.

In de tuin van mijn broer valt mijn oog op een klein bleekbruin ding in het gazon. Ik raap mijn oog op en neem tegelijk het specimen mee. Vanwege het frêle aspect en de lichtbruine kleur van hoed, steel en lamellen denk ik aan een *Conocybe*. Bij nader microscopisch toezien blijkt het echter een zeer tener en alleenstaand exemplaar van *Agrocybe pediades* te zijn!

Mijn gazon is ook elk jaar goed voor enkele leuke waarnemingen. In de tweede helft van mei beginnen allerlei kleine plaatjeszwammen hun hoedje boven te steken, of trekken ze hun paraplu open tegen de hevige buien, die het zachte lenteweer regelmatig komen vergallen?

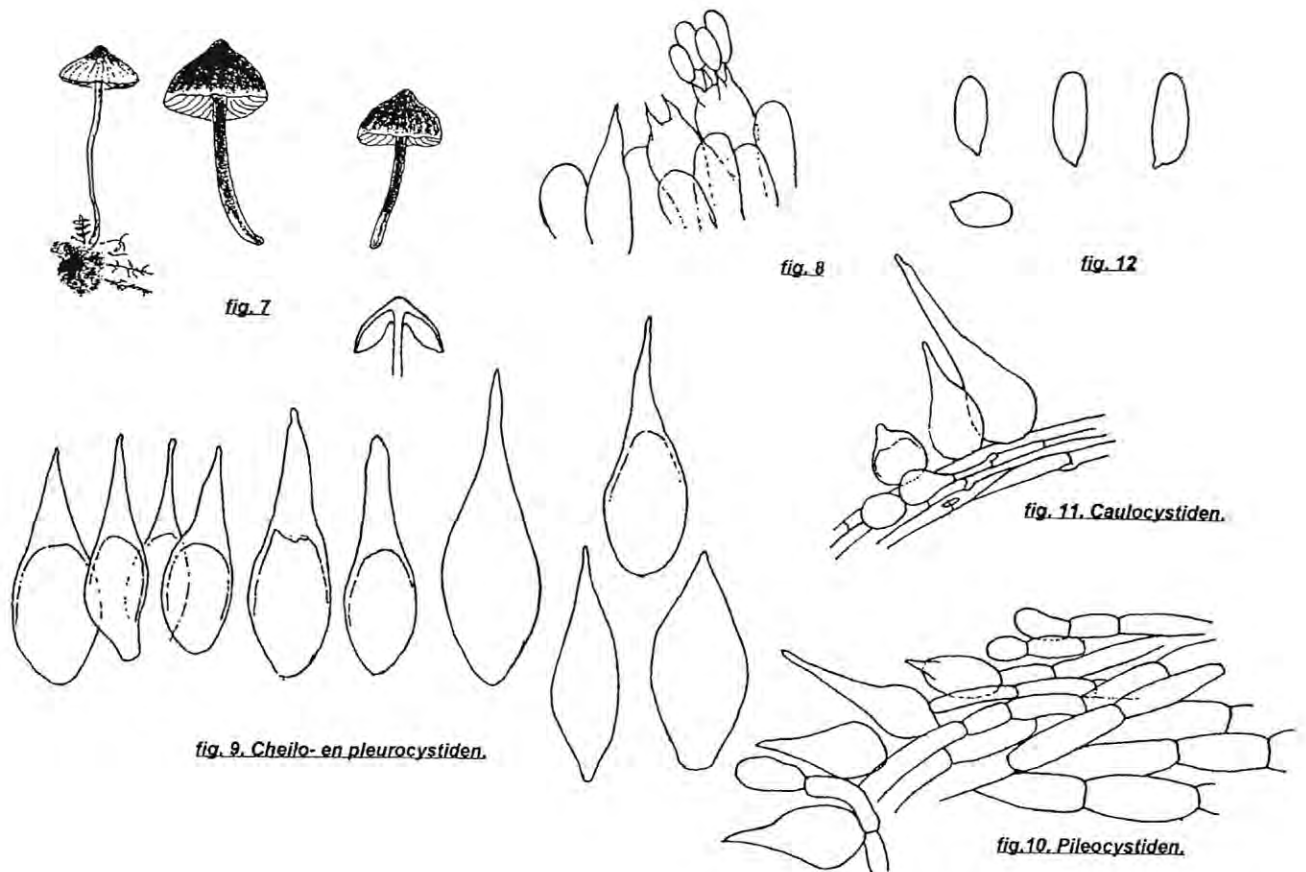
Op een drassiger stuk vind ik tientallen Paarshartrechttertjes (*Rickenella swartzii*). In een border verschijnen enkele Hazenpootjes (*Coprinus lagopus*) op haksel. Op drogere, zonnige plekken in het gazon komt herhaaldelijk de Gazonvlekplaat (*Panaeolus foenicesii*) voor, enkele Grasleemhoeden (*Agrocybe pediades*) en één exemplaar van Vaal breeksteeltje (*Conocybe siliginea*). Deze *Conocybe* reserveer ik voor een volgend artikel, want de verrassing moest nog komen!

Een koppige gast tussen kortgeschoren gazon...

Op 11 mei vind ik één klein, slank en teer paddestoeltje met lichtbruine hoed, nogal stompe umbo, bleker bruine hoedrand en zeer lichte lamellen. De bleke kleur doet me denken aan een *Conocybe*, zoals ik er nog had aangetroffen, maar die stompe umbo en lichte lamellen laten toch iets anders vermoeden. Dus, tussen de soep en patatten, snel een preparaat gemaakt van een lamel en dadelijk zie ik overvloedig veel grote, spits uitlopende cystiden. Een sporee kon ik er niet van maken, maar op basis van de afbeeldingen van cystiden in Moser kom ik dadelijk bij *Macrocystidia* uit.

Onder het binoculair (40 \times) vallen de spitse, doorzichtige puntjes van de cystiden onmiddellijk op,

nota van de redactie: poroconidium (o), synoniem tetroconidium (Gr. tretos=doorboord, met openingen): dikwandige conidiofoor. Poroconidia kunnen enkelvoudig zijn of acropetale ketens vormen (t.t.z. het jongste conidium bevindt zich aan de top). De ketens kunnen soms vertakt zijn. Vb. *Alternaria*, *Cercospora*, *Curvularia*.

zowel op de steel, als de hoed en de lamellen!
Dit kenmerk verwijst bijna ontegensprekelijk naar *Macrocyttidia cucumis* (dus weer komkommer!), maar het aspect van het enige exemplaar dat ik had gevonden, lijkt macroscopisch helemaal niet op de afbeelding, die ik o.a. in Breitenbach vind! "Nee, dat gaat niet...!", zou Frans zeggen!

Materiaal voor de K.A.M.K.-determinatieavond

Ik probeer het specimen nog enkele dagen in verse staat te houden tot de volgende determinatieavond om het aan de ervaren mycologen voor te leggen. Maar daar is terecht heel wat twijfel over de soort omwille van het ongewone uitzicht en vooral de bleke kleur. Het exemplaar is intussen ook gruwelijk aangetast door schimmels zodat ik in een preparaat amper nog cystiden kan terugvinden tussen het kluwen van gulzig vretende schimmeldraden! Tevens moet deze soort een opvallende geur hebben, die doet denken aan komkommer of levertraan, maar daar is uiteraard niets meer van te merken!
De volgende dagen speur ik met Argusogen mijn gazon af, en ja, ik vind tot einde mei telkens weer verse exemplaren! (fig.7) In juni geeft het zwammetje er de brui aan, maar op 6 juli, net voor ik het artikel wil doorsturen, vind ik terug een drietal exemplaren op dezelfde plaats!
Ik maak dadelijk preparaten en droog de collecties

zoals het hoort. De grote cystiden zijn opvallend en overvloedig aanwezig! Het lukt me ook om een sporee te maken. De geur van de verse paddestoeltjes is zéér intens en doet denken aan verse komkommer, maar dit kenmerk is zeer vluchtig en verdwijnt snel na het plukken.

Blijkbaar zijn de hoeden hygrofaan en dat verklaart meteen de bleke bruine kleur van de eerste vondsten. De latere collecties hebben al enkele regenbuien achter de rug en tonen dan ook hun ware aard: een donker roodbruine hoed met een smalle blekere rand.

Dus toch *Macrocyttidia cucumis* !

Alle kenmerken, macro- en microscopisch komen nu blijkbaar wel overeen met de Levertraanzwam, *Macrocyttidia cucumis* (Pers.:Fr.) Joss. Voor mijn part zou deze soort evengoed de "Komkommerzwan" mogen heten, omwille van die opvallende weë verse geur.

De geur van levertraan kan ik me niet herinneren. Ik vraag me dus af of levertraan en komkommer misschien gelijkaardige aromatische componenten bevatten, die deze geur veroorzaken. In de chemisch-ecologische flora vind ik echter geen uitsluitel dat de chemische componenten van komkommerachtigen zou linken aan levertraan!

Het zal me dus uitermate interesseren als u, lezer,

hierin enig inzicht zou kunnen geven!

Een korte beschrijving

Hoed: 10-13 mm doormeter, breed campanulaat tot convex met stompe umbo, vochtig glad en glanzend, droog mat, fijn vezelig-viltig. Hygrofaan, van licht oranjebruin tot donker roodbruin, rand altijd veel lichter, geel tot lichtbruin, licht golvend en dun, duidelijk gestreept, vager gestreept naar het midden toe. Bij de laatste collectie is het hygrofaan karakter goed merkbaar: kort na het plukken droogt de hoed vanaf het midden lichtbruin op.

Steel: 20-30 mm, donker roodbruin, zoals donkerste hoedkleur, bovenaan iets lichter, aan de basis wit-viltig, volledig fijn-pruineus door uitstekende cystiden.

Lamellen: buikig, breed aangehecht (emarginaat), ver uiteen met 2-4 tussenlamellen, zeer licht-crème, basidiën 2-4-sporig (fig. 8).

Cystiden: gloeocystiden (fel blauwe verkleuring in briljant cressylblauw) op lamellen, $48-63 \times 20 \mu\text{m}$, caulocystiden op steel, $45-100 \mu\text{m}$ en pileocystiden op hoed, $60-100 \mu\text{m}$, breed lancetvormig met spits uitlopende punt, dikwandig, meestal te zien o.v.v. optische afboording aan de overgang naar de spitse punt. (fig. 9, 10, 11)

Sporen: $6,8-9,1 \times 3,4 \mu\text{m}$, elliptisch, met duidelijke apiculus, dunwandig, hyalien onder microscoop. (fig. 12)

Sporee: van lichtoker met oranje tint tot donker roodbruin, afhankelijk van de dichtheid van de sporee.

Een sporee op een stukje doorzichtig plastic vertoont duidelijk een rozige tint (zoals ook in de *Flora Agaricina Neerlandica* wordt vermeld).

Slot

Wat komt deze zwam in mijn gazon doen? Arnolds (Overzicht van de paddestoelen in Nederland) beschrijft de soort als saprotroof in humus en strooisel, o.a. in parken, plantsoenen en ook in graslanden op voedselrijk, meestal kalkhoudend zand en klei. Mijn gazon ligt eerder op voedselrijke leem. Breitenbach specificeert meer de nabijheid van kruidachtigen zoals *Urtica* en *Rubus*-soorten, en die staan niet in mijn tuin, tenzij de vruchtjes van de nabije Lijsterbes, die op die plek overvloedig in het gazon vallen, gretig voer zouden zijn voor dit zwammetje?

Hoedanook, de sporen zullen wel van ergens komen, gejaagd door de wind, en hebben blijkbaar hun gading gevonden tussen de kortgeschoren sprietjes van mijn gazon!

Zo, tot zover dit duo-komkommerverhaal. Ik mag terugkijken op vele boeiende uren opzoeking, gebroken dekglasjes en het immere gewroet om de waargenomen elementen op een treffelijke manier te tekenen. Het is zeker niet overbodig dat de K.A.M.K. op haar practicumavonden tijd heeft vrijgemaakt voor de techniek van het microscopisch tekenen! Het blijft toch een hele klus, die (minstens) één goed oog, een vaste hand, en véél ervaring vergt!

Kijk eens naar uw Notenboom ... *Microstroma juglandis*, de Walnoot puistzwam

Karel Van de Put
Herentalsebaan 149, B-2100 Deurne

Of je nu al dan niet een notelaar in je tuin hebt staan, beste lezer, het doet er allemaal zoveel niet toe. Hij mag even zo goed in de tuin van je buurman of zelfs elders staan, zolang als je hem maar even goed wil bekijken.

Onlangs zag ik tijdens een wandeling een Notenboom in een voortuin staan. Op zich uiteraard geen uitzonderlijk fenomeen, walnoten worden immers over het algemeen nog steeds geapprecieerd. Maar deze Notenboom had iets heel speciaals. Op zijn bladeren stonden wat er op het eerste zicht uitzag als verschillende lichtgroene blazen met licht bobbelig oppervlak. Bij nader toezien en na het door breken van zulke blaas bleek dat deze volledig gevuld was met bladweefsel. De enige conclusie die ik op dat moment kon maken was dat het hier meer dan waarschijnlijk om een of andere soort van bladgal ging, veroorzaakt door een of andere vliegsoort (maar ik ken niets van bladgalen).

Toeval of niet, toen ik enkele dagen later het tijdschrift *Der Tintling* aan het doorbladeren was, viel mijn oog op een kleurenfoto van een notenblad dat dezelfde afwijkingen vertoonde als deze die ik net had gezien. De foto was ondertiteld: "Walnuss-Pustelpilz *Microstroma juglandis*" en versierde een artikelje van slechts enkele regels, dat stond onder het kapittel van "Fundmeldungen". Hierin werd verteld dat Heinz Ebert aandacht vroeg voor deze zwam die blijkbaar zeer verspreid zou voor komen, aan bijna geen enkele Notenboom zou ontbreken maar die niettemin niet officieel genoteerd werd in Duitsland en in de Europese literatuur nergens wordt afgebeeld.

Microstroma juglandis (Bereng.) Sacc. met zijn volledige naam, is een parasiet, nauw verwant aan *Exobasidium* waarvan de soorten galvormers zijn op de bladeren van bosbesachtigen en Azalea's. In tegenstelling tot deze laatste waarbij het hymenium zich ontwikkelt op de gal zelf, wordt de $\pm 1 \text{ cm}^2$ grote gewelfde gal hier gevormd op de bovenkant van het notenblad, maar de basidiën zelf gaan zich, in de late herfst, aan de onderkant van het blad ontwikkelen om daar in kleine bundeltjes langs de huidmondjes naar buiten te groeien. Die clavate basidiën zijn 30 tot 40 μm lang en 6 tot 7 μm breed en produce-

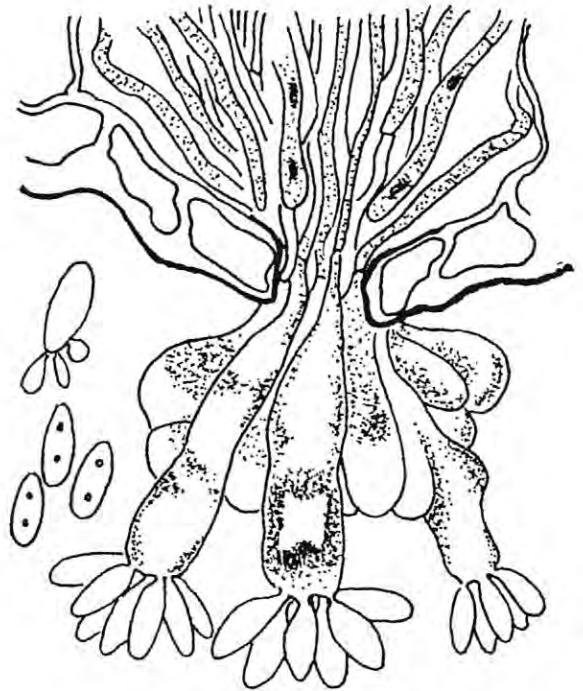

Fig. 1 *Microstroma juglandis*, Walnoot puistzwam (naar Oberwinkler in Wells & Wells 1982). maatsreep = 10 μm .

ren 6 tot 8 zittende smal-elliptische sporen die circa $8-10 \times 3,5-4 \mu\text{m}$ meten. De soort werd oorspronkelijk aanzien als een Roest, later als een *Exobasidium*, zoals ook Bourdot ze nog identificeerde. Heden staat zij in de orde der Cryptobasidiales, een orde vlak naast de Exobasidiales.

Zoals in het begin van dit stukje reeds gezegd zou het interessant zijn moest ieder van onze lezers eens goed opletten wanneer hij nog eens een Notenboom ontmoet. Deze zwam is in Vlaanderen vermoedelijk ook niet officieel bekend in mycologische kringen, alleszins ontbreekt hij nog steeds in de lijst van Funbel. Ik ben ervan overtuigd dat Ruben Walleyen het zeer leuk zou vinden wanneer er voor zijn project "Paddestoelen in je eigen tuin" tientallen meldingen zouden binnen stromen van vondsten van een zwam die een nieuwe soort voor Vlaanderen zou blijken te zijn.

Het maken en onderhouden van een paddestoelenherbarium

Jos Volders
Weverstraat 9, B-2440 Geel

Een veelvuldig, door beginnende amateurmycologen, gestelde vraag luidt "hoe kan ik mijn paddestoelen bijhouden" en het daarop volgende antwoord is dan meestal "door ze te drogen"!

In onderstaande uiteenzetting zou ik de wijze waarop het materiaal door mij wordt behandeld willen uit de doeken doen. Let op! Zowat elke mycoloog heeft zijn eigen manier van werken en wat volgt is zeker geen "must" voor iedereen maar bedoeld als een leidraad voor diegene die een paddestoelenherbarium wil aanleggen.

Het is nodig eerst wat dieper in te gaan op het nut van een herbarium, daarom hieronder enkele aandachtspunten.

Het determineren loopt niet van een leien dakje wegens o.a.: onvoldoende kennis van de diverse werkwijzen, slechte of geen sleutels, moeilijkheden met het uitsleutelen, (de soort is zelfs met de meeste moeite niet te determineren) enz. Dit materiaal kan later wanneer je wat meer thuis bent in de verschillende technieken of wanneer er betere sleutels voorhanden zijn opnieuw nagekeken worden.

U wil een studie doen omtrent een soort of genus; eigen herbariummateriaal kan ten allen tijden nagekeken worden, de diverse elementen kunnen bijvoorbeeld worden getekend. U neemt er rustig uw tijd voor en het materiaal kan daarna zonder problemen terug geklasseerd worden. Indien je voldoende materiaal hebt van de / het te bestuderen soort / geslacht, kan je al bepaalde conclusies trekken, zodat je met enig vertrouwen materiaal van derden kan opvragen.

Iemand anders vraagt materiaal uit een bepaald genus ter studie; dit kan je de aanvrager bezorgen, zodat uw herbariummateriaal kan helpen klaarheid te scheppen voor anderen.

Een gevonden paddestoel kan steeds vergeleken worden met vroegere vondsten; heb ik toen een juiste determinatie gedaan? Is de microscopie dezelfde? Welke afwijkingen stel ik vast met deze vroeger reeds gedroogde exemplaren?

Vooraleer effectief met het herbarium aan te vangen, moet je jezelf de vraag stellen of je wel voldoende droge ruimte hebt om gedroogd materiaal op te slaan. Gebrek aan plaats of een ongeschikte ruimte kan je planning wel eens dwarsbomen. Denk eraan

dat de hoeveelheid exsiccata van één jaar misschien nog gemakkelijk is weg te bergen, maar een herbarium bijhouden kan tientallen jaren duren en dan een enorme hoop materiaal opleveren. Gelukkig kan je een teveel altijd kwijt aan de Nationale Plantentuin van Meise, maar dan vervallen wel enkele van de hierboven gestelde aandachtspunten. Een vochtige ruimte is faliekant voor uw zo moeizaam bijeengebracht materiaal, op vrij korte tijd kan uw herbarium door schimmelinfecties herleid worden tot iets wat enkel nog goed is om in de vuilbak te deponeren.

Het drogen van paddestoelen gebeurt best bij een niet te hoge temperatuur. Het materiaal moet langzaam drogen anders is de kans groot dat het weefsel straks niet meer voldoende opweekt in een druppel NH_3 of KOH , en dat de verschillende elementen niet meer zichtbaar kunnen worden gemaakt. Het drogen kan gebeuren op een, bij de meeste reformwinkels verkrijgbare, warmelucht droger, waarmee de temperatuur vrij nauwkeurig kan ingesteld worden. Persoonlijk maak ik meer gebruik van mijn centrale verwarmingsbrander. De temperatuur bovenop deze kast heb ik met een thermometer nagemeten, deze bedroeg $\pm 45^\circ$ Celsius, duidelijk wat veel. Een naar maat uitgesneden dun kartonnen plaatje bovenop deze ketel deed de oppervlaktetemperatuur tot 32° Celsius zakken, ideaal om paddestoelen te drogen. Het te drogen materiaal wordt dus bovenop dit karton gelegd, op een papiertje, voorzien van naam en datum, van de vondst, zodat er later geen vergissingen kunnen gebeuren tijdens het wegbergen. Kleine paddestoelen zijn meestal droog in 24 uur, grotere hebben soms het dubbele of meer nodig. Droge paddestoelen zijn zeer breekbaar en kunnen op die manier niet worden weggeborgen, ze zouden al spoedig helemaal verkrummen. Daarom is het best het gedroogde materiaal ongeveer 24 uur ergens neer te leggen, zodat het terug wat vocht uit zijn omgeving kan opnemen en het daarmee terug wat soepelheid krijgt. De zo verkregen exsiccata zijn nu klaar om te worden opgeborgen.

Exsiccata kan je bewaren in een gewone brievenomslag, maar het is best om ze eerst in een papiertje in te pakken. Soms gebruikt men hiervoor een stukje keukenrol, een stukje vetpapier (boterhampapier), of ook een plastic zakje. Zelf omslagen maken kan ook (men noemt ze dan convoluties), met wat oud (computer) papier en een metalen of plastic mal

waarrond je het zakje plooit, waardoor je steeds dezelfde afmetingen kan geven aan deze zakjes.

Het is echter zeer belangrijk dat de mycoloog het nut inziet van het maken van enige macroscopische notities vooraleer het materiaal wordt gedroogd. Het convoluutje kan gebruikt worden om kleur en grootte van de hoed, steel en plaatjes te noteren. Sporenkleur in massa, eventuele scheikundige reacties met bepaalde reagentia, reuk en smaak, datum, plaats en IFBL-coördinaat van de vondst kunnen eveneens worden genoteerd. Doe je dit niet op de omslag zelf, steek dan bij het exsiccaat een briefje met deze notities, ze kunnen later zeer belangrijk zijn. Al deze exsiccata kan je dan volgens nummer of genus op-

woon verder nummeren met 2,3, enz. Een andere mogelijkheid is een getal plaatsen achter uw initialen, (VJ1), of een getal plaatsen achter uw initialen en het jaar (VJ99055), waarbij 99 terugslaat op 1999 en 55 op het exsiccaat nummer. Ingewikkeldere manieren zijn mogelijk (VJ990315-4), achter de initialen de datum van de vondst, hier 15 maart 1999, gevolgd door het collectienummer van die dag (4). Een eigen systeem is gemakkelijk uit te dokteren.

Van groot belang is echter om deze nummering te noteren, samen met o.a. de plaats waar het exsiccaat werd opgeslagen (doos nummer) zodat het ten allen tijden terug te vinden is. Een daartoe samengestelde pagina kan er uitzien zoals in tabel 1.

Naam	Datum	Herbarium-nummer	Plaats & IFBL-hok	Opgeborgen
Agaricus bitorquis	12.05.2000	VJ00015	Herselt - Langdonken D5.26.41	Doos 1a (2000)
Conocybe blattaria	17.07.2000	VJ00046	Schilde - Schildehof C5.21.23	Doos 2b (2000)

Tabel 1

bergen in een doos, die je op haar beurt een nummer dient te geven. Het best gebruikt men metalen dozen die wanneer ze vol zijn worden gedicht met plastic tape. In deze doos kan je best enkele motenbollen (para-dichloorbenzeen) leggen (een plastic filmdoosje met in de bodem en in het deksel een gaatje is hiervoor uitstekend geschikt), zodat uw herbarium niet wordt opgegeten door kleine beestjes. Indien je geen motenbollen gebruikt, is het nodig je herbariumdozen op gepaste tijden (bv. om het half jaar) enkele dagen in de diepvriezer leggen, zodat de extreme koude van de vriezer de mogelijk aanwezige beestjes doodt.

Om een degelijke organisatie van je herbarium mogelijk te maken moeten de exsiccata genummerd worden. Ook hier zijn er diverse mogelijkheden, zo kan je beginnen met het cijfer 1 en van hier uit ge-

Het is nog gemakkelijker om je gegevens te verwerken wanneer je beschikt over een computer met een database. Hierin kan je niet alleen al je gegevens ingeven, maar je kan met deze gegevens allerlei zaken zeer eenvoudig opzoeken. Zo kan je bv. al je *Inocybe's* op een lijst krijgen, of al de soorten uit een bepaald gebied oproepen, enz. In dit verband is het interessant te weten dat je bij Emile Vandeven een aangepaste versie van Funbel kan krijgen, waar je jouw gegevens kan inbrengen. Deze gegevens worden dan later in de centrale computer bij Mil verwerkt, terwijl de mogelijkheid om de gewenste gegevens naar je eigen herbarium weg te schrijven voorzien is.

Laat ons hopen dat het bovenstaande menigeen zal aanzetten om zelf een herbarium op te starten en in stand te houden.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Persoonia volume 17 part 2 (1999)

C. Bas brengt hulde aan de honderdjarige A.F.M. Reijnders. C. Uljé en M. Noordeloos bespreken in hun *Coprinus* studies V de subsectie *Lanatulii* met sleutel de in Nederland voorkomende soorten en bespreking van *C. ammophilae*, *C. bicornis* sp. nov., *C. calosporus*, *C. cinereus*, *C. radiatus*, *C. pseudoradiatus*, *C. spelaiophilus* sp. nov., *C. lagopus*, *C. jonesii*, *C. ochraceolanatus*, *C. macrocephalus*, *C. erythrocephalus*, *C. geesterani*, *C. kriegelsteineri* en *C. pachydermus*, alle met uitgebreide microtekeningen. In de notulen voor de Nederlandse flora XXXIII behandelt Marijke Nauta de sectie *Spissicaules* uit *Agaricus* met een sleuteltje tot de Nederlandse soorten en bespreking met microtekeningen van *A. lanipes*, *A. littoralis*, *A. bresadolanus* en *A. rufotegulis* sp. nov. M. Villareal et al. brengen 3 nieuwe *Myceena*'s uit Spanje uit de sectie *Fragilipedes*: *M. olivaceoflava* sp. nov., *M. rubidofusca* sp. nov. en *M. vicina* sp. nov. en verder ook nog *M. hepatica* sp. nov. uit de sectie *Rubromarginatae*, alle met microtekening. In de Notulen XXXIV van de Nederlandse flora bespreekt M. Noordeloos verder het genus *Psilocybe* met sleutel tot het subgenus *Stercophila* met beschrijving van *P. dorsipora*; in het subgenus *Hypholoma* sectie *Psilocybeoides* worden 4 subsecties voorgesteld: ss. *Elongatae*, ss. *Marginatae*, ss. *Tuberosae* en ss. *Ericaeae*, met een sleuteltje tot de soorten van de ss. *Elongatae* en beschrijving met microtekeningen van *P. olivaceotincta*, *P. xanthocephala* en *P. sp.* J. van Brummelen en R. Kristiansen beschrijven *Bouboria vermiphila* sp. nov., een nieuwe ascomycete uit Noorwegen (met microtekening). In Notulen XXXV voor de Flora Neerlandica brengen M. Christensen en M. Noordeloos een sleutel tot de sectie *Lasciva* (*Tricholoma*) met bespreking van *T. album*, *T. stiparophyllum*, *T. lascivum* en *T. sulphurescens*, en een sleutel tot de sectie *Atrosquamosae* subsectie *Terrea* met bespreking van *T. terreum*, *T. triste*, *T. argyraceum* en *T. scalpturatum*.

Bollettino del Gruppo Bresadola Trento XLI (3) 1998

M. Floriani bespreekt de subsectie *Scrobiculati* (*Lactarius*) uit Trento met bespreking, kleurenfoto's en microtekeningen van *L. scrobiculatus*, *L. intermedius*, *L. leonis*, *L. tuomikoskii* en *L. citriolens*, met sleutel tot deze soorten. In zijn studie over de *Lyophyllaceae* van Sardinië III behandelt M. Contu *L. crassipodium* en *L. littoralis* comb. nov. (*Calocybe l.*). A. Zuccherelli en M. Migliozi beschrijven een eerste

Italiaanse vondst van *Leucocoprinus lilacinogranulatus* var. *subglobisporus* met microtekening en kleurenfoto. *Genea sphaerica* f. *lobulata* f. nov. is een vondst uit Spanje gesignaleerd door B. Moreno-Arroyo et al. met kleurenfoto, microfoto en sporenscaan.

Bollettino del Gruppo Bresadola Trento XLII (1) 1999

Tricholoma hemisulphureum stat. nov. wordt door A. Riva verheven tot volwaardige soort (kleurenfoto en microtekening). G. Medardi bespreekt het genus *Tarzetta* met sleuteltje, korte beschrijving en kleurenfoto's van *T. catinus*, *T. cupularis*, *T. gaillardiana* en *T. rosea*. In een 1ste bijdrage over de mycoflora van de Romeinse kust bespreken V. Migliozi en M. Camboni met kleurenfoto's en microtekeningen: *Clitocybe nivea*, *Lepista metachroa*, *Leucopaxillus paradoxus*, *Tephroclybe striaepila*, *Boletus radicans* f. *sanguinipes* ad int., *Boletus poikilochromus* (= *B. pulverulentus* f. *reticulatipes* nom. prov.) en *Gyroporus cyanescens*.

Bollettino del Gruppo Bresadola Trento XLII (2) 1999

In zijn XV bijdrage over de macromyceten van Emilia-Romagna bespreekt G. Consiglio de familie der *Bolbitiaceae* met beschrijving en kleurenfoto van *Agrocybe subpediades*, *A. vervacti*, *Conocybe fuscimarginata*, *C. rickeniana*, *C. semiglobata*, *Pholiotina coprophila*, *Panaeolus antillarum* en *P. rickenii*. *Tricholoma caligatum* en *T. matsutake* worden besproken door M. Intini met kleurenfoto van beide soorten. X. Carteret en P. Reumaux bestudeerden *Russula purpurea* en *R. fragraricolor* sp. nov. en *Cortinarius subfilamentosus* en *C. rastetteri* (met kleurenfoto's en microtekeningen). Verder vinden we nog kleurenfoto's van *Lepiota alba* f. *ochraceodisca*, *Endophyllum agaricoides*, *Panellus violaceofulvus*, *Armillaria ectypa*, *Russula romellii* en *R. olivacea*, *Leccinum lepidum*, *Hydnellum suaveolens*, *Cortinarius atrovirens* en *Entoloma strigosissimum*.

Bollettino del Gruppo Bresadola Trento XLII (3) 1999

M. Enderle bespreekt en beschrijft met kleurenfoto's enkele interessante *Agaricales*: *Agrocybe arvalis*, *Entoloma inusitatum*, *Hebeloma sachariolens* var. *pallidoluctuosum*, *Hygrophorus agathosmus* var. ?, *Lepiota oreadiformis* en *Leucoagaricus badhamii*. In zijn XVI bijdrage over de mycoflora van Emilia-Ro-

magna behandeld G. Consiglio (met kleurenfoto's): *Coprinus auricomus*, *C. ephemerus*, *C. micaceus*, *C. truncorum*, *C. xanthothrix* en *C. lagopus*. B. & O. Peric bespreken met kleurenfoto en microtekening *Helvella atra*, *H. latispora*, *Pezizia nivalis*, *Ascocoryne sarcoides* en *Ascobolus furfuraceus*. Verder vinden wij nog kleurenfoto's van *Boletus calopus*, *B. erythropus*, *B. ferrugineus*, *Helvella solitaria*, *Cordiceps capitata* en *Squamanita schreieri*.

Svampe

Dit Deense tijdschrift is een nieuwe aanwinst voor onze bibliotheek. Het is volledig in het Deens met soms al eens een Engelse summary. De artikels gaan meestal over speciale vondsten of beschrijvingen van bepaalde biotopen. Het interessantste voor "niet Deens verstanders" zijn de mooie kleurenfoto's.

In aflevering 37 (1998) vinden wij kleurenfoto's van *Inonotus dryadeus*, *Catinella olivacea*, *Cortinarius traganus*, *Onygena corvina*, *O. equina*, *Hemimycena cephalotricha*, *Psathyrella suavissima*, *Desmazierella acicola* en *Kriegelsteinera lasiosphaera*, deze laatste eveneens met microtekening.

Aflevering 38 (1998) brengt een artikel met kleurenfoto's van *Cantharellus cibarius*, *C. pallens*, *C. melanoxeros* en een vergelijkende tabel der onderlinge verschillen. Verder nog afbeeldingen van *Geopora sumneriana*, *Sarcoscypha austriaca*, *Verpa conica*, *Russula innocua*, *Epichloe typhina*, *Arachnocrea stipata*, *Entoloma chalybaeum* en *Psathyrella corrugis*.

In aflevering 39 (1999) staan er kleurenfoto's van *Gyrodon lividus*, *Boletus parasiticus*, *Mycena inclinata*, *Plectania melastoma*, *Entoloma asprellum*, *Tre-*

mellodendropsis tuberosa, *Claviceps purpurea*, *Neobarya parasitica*, *Tricholoma ustale*, *T. ustaloides* en *Clavulinopsis cinereoides*.

Aflevering 40 (1999) brengt kleurenfoto's van *Pluteus umbrosus* var. *albus*, *Hebeloma incarnatum* en *Marasmiellus humillimus*. In een artikel over de gele *Phlegmacium*s uit Denemarken vinden wij afbeeldingen, van *Cortinarius olearioides*, *C. alcalinophilus*, *C. humeolens*, *C. splendens*, *C. citrinus*, *C. odoratus*, *C. rufoolivaceus*, *C. elegantissimus*, *C. cedretorum* en *C. flavovirens*. Verder nog van *Entoloma longistriatum* en *E. solstitiale*. In een stukje over *Mollisia*, *Pirottaea* en *Pyrenopeziza* door Hansen en Vesterholt vinden wij naast een korte beschrijving ook nog kleurenfoto's van *Mollisia artemisiae*, *M. coeruleans*, *M. pastinacae*, *M. revincta*, *Pyrenopeziza chamaeneri*, *P. lychnidis*, *P. mercurialis*, *P. millegrana* en *P. rubi*.

Aflevering 41 (1999) brengt stukjes over *Polyporus sulphureus* en houtbewonende zwammen met kleurenfoto van *Hericium coralloides*. *Cylindrobasidium laeve*, *Trametes versicolor*, *Scutellinia scutellata*, *Pluteus cervinus*, *Henningsomyces candidus*, *Coprinus micaceus* en *Eutypa spinosa*. Er is een stukje over *Ascocoryne sarcoides* en *A. cylindrium* met kleurenfoto en microtekening en nog kleurenfoto's van *Scutellinia setosa*, *Pyrenophora setosa*, *Tricholoma acerbum*, *Stropharia aurantia*, *S. rugosoannulata* en *Byssonectria terrestris*. Een verslag van de Journées Mycologiques Méditerranéennes wordt opgefleurd met kleurenfoto's van *Pulcherricium coeruleum*, *Hexagonia nitida*, *Tricholoma candidum*, *Hebeloma sarcophyllum*, *Cortinarius sodagnites* var. *parasuaveolens*, *Clathrus ruber*. Apart nog een foto van *Chamaemyces fracidus*.

Nieuws van de bibliotheek

Jullie zijn vast benieuwd naar de nieuwigheden in de bibliotheek, hier zijn de 4 laatste aanwinsten:

Nordic Macromycetes - vol. 3 (1997) - Verschillende auteurs; 417-Map 014.

Een gedocumenteerde Rode lijst van enkele groepen paddestoelen (Macrofungi) van Vlaanderen (2000) - Walley & Verbeken; 418-Toe 011.

Les Discomycetes - Révision taxonomique et nomenclaturale 1998 (1999) - Grelet; 419-Asc 017b.

Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden (1998) - Nationale Plantentuin van België; 420-Nim 021.

Onze Kring evolueert constant en uiteraard ook de bibliotheek. Zoals iedereen het weet, wordt de bibliotheek de laatste jaren zeer goed benut. Dankzij de verhuis naar het RUCA is ze nu overzichtelijker en gebruiksvriendelijker geworden. Daarom werd het tijd het reglement ervan aan te passen. De meeste punten zijn onveranderd, maar let vooral op de openingsuren en de uitleentijden. Het goed functioneren van de bibliotheek laat iedereen toe er optimaal gebruik van te maken. Ook de nieuwe leden zijn meer dan welkom om boeken en tijdschriften te gebruiken.

Reglement bibliotheek K.A.M.K.

De bibliotheek van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring is gevestigd in het RUCA in de Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Zij omvat alle boeken en tijdschriften, digitale en beeldinformatie eigendom van de K.A.M.K.

Leden van de K.A.M.K. hebben toegang tot alle in de bibliotheek aanwezige informatie.

De bibliotheek is geopend elke eerste, tweede en derde dinsdag van de maand. De boeken kunnen worden uitgeleend vanaf 19.30 u tot aanvang van de vergaderingen. Na 20u worden geen boeken meer uitgeleend, op determinatie- en practicumavonden kunnen de boeken tot 21.30 u ter plaatse gebruikt worden. Op bestuursvergaderingen, met name de vierde dinsdag van de maand blijft de bibliotheek gesloten.

Met betrekking tot het uitlenen van eigendommen van de K.A.M.K. wordt een aantal regels in acht genomen om het bezit in goede staat te houden en tevens de aanwezigheid van bepaalde boeken te garanderen:

Eigendommen van de K.A.M.K. mogen onder geen enkele voorwaarde doorgeleend worden aan derden. In verband met hun grote kwetsbaarheid mogen bepaalde publicaties niet uitgeleend worden. Dit zijn onder andere de dure antiquariaatswerken en werken die door hun formaat moeilijk transporteerbaar zijn. Zij worden in de Catalogus aangeduid met het voorvoegsel "LOK". Deze werken mogen enkel ter plaatse geraadpleegd worden na afspraak met de bibliothecaris.

Losse, nog niet ingebonden, tijdschriften mogen uitgeleend worden, mits zij reeds ingegeven zijn in het bestand en zullen op een specifieke manier genoteerd worden. Deze hebben uitzonderlijk een uitleenperiode van maximum 14 dagen.

Er worden maximaal vier boeken tegelijk per lid uitgeleend.

Het uitlenen geschiedt **voor maximum één maand**. Hierna kan de ontlener schriftelijk aangemaand worden. Doch een uitlening kan, mits op tijd verwittigd en met goedkeuring van de bibliothecaris, met één maand verlengd worden.

Wanneer publicaties na een schriftelijke aanmaning niet binnen de 30 dagen worden teruggebracht kan het betrokken lid van het gebruik van de bibliotheek uitgesloten worden, na verwittiging door het bestuur.

De leden worden erop attent gemaakt dat bij het kopiëren van publicaties beschadiging kan optreden. De kosten van herstel kunnen worden in rekening gebracht bij de laatste ontlener.

Het teruggeven van ontleende boeken geschiedt uitsluitend in het bijzijn van de bibliothecaris. Uitzonderlijk kan er een overeenkomst van teruggave zijn met een persoonlijke verwittiging aan de bibliothecaris.

De ontleende boeken worden nooit door de ontlener zelf in de kasten teruggestoken, maar persoonlijk aan de bibliothecaris overhandigd.

Elke beschadiging van de boeken vastgesteld bij het uitlenen zal aan de bibliothecaris doorgegeven worden. In geval van beschadiging zullen deze boeken, tot na herstelling, niet meer uitgeleend worden.

Om het bibliotheekgebeuren zo vlot mogelijk te laten verlopen, wordt er werkruimte vrijgehouden rondom de eerste tafel.

De werkgroepen van de K.A.M.K. kunnen gebruik maken van de bibliotheek op hun vergaderingen en kunnen daarvoor over de bibliotheeksleutel beschikken. Dit bij afwezigheid van de bibliothecaris. Voor elke werkgroep zal er iemand verantwoordelijk gesteld worden voor het gebruik van de bibliotheek. De geraadpleegde werken en de datum worden genoteerd, de werken worden op hun plaats teruggestoken. Op deze activiteiten worden geen werken uitgeleend.

Kopieën van sleutels uit werken zullen éénmalig gemaakt worden voor de bibliotheek. Dit om beschadiging te vermijden en ter beschikking te stellen van de leden.

Het bestuur kan iemand aanstellen om zich te laten bijstaan en desnoods te vervangen bij afwezigheid.

Leden die gebruik maken van de bibliotheek worden geacht van deze regels op de hoogte te zijn. Afwijkingen kunnen enkel worden toegestaan na overleg met de bibliothecaris.

Bij een conflict met betrekking tot de toepassing van deze regels beslist het bestuur van de K.A.M.K.

Een goede samenwerking is het beste dat ons kan overkomen. Bedankt op voorhand, en vergeet niet dat de bibliotheek geen nut zou hebben zonder jullie allemaal.

Pascale Holemans

Oproep !

Binnenkort komt er een beknopt verslag van de (interessantste) wandelingen in AMK Mededelingen. Judith heeft zich bereid verklaard daarvan de algemene coördinatie te doen. Het verslag zal wat wetenswaardigheden bevatten zoals: opkomst, weersgesteldheid, biotoop belangrijkste vondsten, (de grootste stommiten en de zotste uitspraken); ten behoeve van degenen die er niet bij waren.

Dit kan natuurlijk alleen met ieders medewerking. Daarom vragen wij:

- ▶ van de excursieleider een **korte beschrijving van de biotoop** en eventueel andere bijzonderheden
- ▶ het doorgeven van de **belangrijkste vondsten**, ook (en vooral) van soorten die later gedetermi-

neerd zijn.

- ▶ iemand die eventueel de coördinatie kan overnemen als Judith niet op een wandeling aanwezig is

deze gegevens zenden naar:

Judith De Keyser, Emile Vanderveldelaan 9, 2845 Niel

e-mailadres: judithdk@be.packardbell.org

De juiste formule moet nog uitgetprobeerd worden. Waarschijnlijk komen er formulieren die het doorgeven van de gegevens zullen vergemakkelijken. Suggesties zijn uiteraard altijd welkom.

Veel dank op voorhand voor de medewerking.

www.weetjes

Jean Werts

Hensbergelei 9, B-2930 Brasschaat

Doel

Wellicht weet u dat de K.A.M.K. reeds geruime tijd zijn eigen website heeft. Deze site is te vinden onder het adres www.expertm.com/kamk In deze rubriek willen wij u over deze website de laatste berichtjes geven. Tevens willen wij andere websites die interessant zijn voor onze hobby onder de aandacht brengen door een korte beschrijving. Als een van de lezers tijdens het surfen op een meldenswaardige mycologische site is gestoten, kan die informatie altijd met of zonder korte beschrijving aan mij worden doorgemaild joannes.werts@pandora.be. Het derde doel is de e-mail adressen te verzamelen van geïnteresseerden in de mycologie, die willen deelnemen aan de drukker wordende elektronische correspondentie met de buitenwereld over mycologische onderwerpen.

K.A.M.K.-website

In deze website wordt de Kring en zijn werkgroepen voorgesteld aan de buitenwereld. Ook de kalender van de educatieve avonden en de uitstappen kunnen hier geraadpleegd worden. Enkele gepubliceerde artikels uit AMK Mededelingen werden opgenomen. Een aantal determinatiesleutels van onze leden, zoals

die van *Galerina* door André de Haan, *Tubarina* en *Xerocomus* door Jos Volders, zijn beschikbaar.

Surfers kunnen ook hun vragen of opmerkingen via deze site doorgeven en de laatste tijd wordt daar meer en meer gebruik van gemaakt. In dit verband is een netwerk van geïnteresseerden met e-mailadres nuttig, zodat de vragen door deskundigen ter zake kunnen worden beantwoord. Graag uw gegevens en terreinen waarvoor u bijzondere interesse hebt naar joannes.werts@pandora.be

Coprinus-site van Kees Uljé

Deze Engelstalige site kan worden bereikt via <http://www.homepages.hetnet.nl/~idakees/index.html> en handelt uitsluitend over *Coprinus*. Eerst wordt een overzicht gegeven van de literatuur en studies over dit onderwerp. Vervolgens wordt uitgelegd hoe u het determinatieprogramma voor verscheidene genera Detpro.exe kunt downloaden. Een aantal linken naar andere websites worden vermeld, en een herziening van de determinatiesleutel van de subsectie *Lanatuli* is beschikbaar. In de rubriek "descriptions on line" vindt u een beschrijving van de meeste Inktzwammen. Voor wie meer over het geslacht *Coprinus* wil weten een onmisbare site.

Myxo's in het Nederlands

Myriam de Haan
Bezemheidelaan 6, B-2920 Kalmthout

Er zijn nogal wat paddestoelenliefhebbers, vooral beginnende, die liever de Nederlandse soortnamen gebruiken dan die soms lastige, voor hen niets zeggende Latijnse. Als je hen dan een Myxomyceet laat bekijken tijdens een uitstap en je noemt de Latijnse naam dan vragen ze onmiddellijk naar de Nederlandse. Als er dan geen blijkt te bestaan, krijgen ze een gelaatsuitdrukking van: mooie dingen maar daar begin ik niet aan. Want behalve Heksenboter (*Fuligo septica*) en Bloedweizwam (*Lycogala epidendrum*) had geen enkele Myxomyceet een Nederlandse naam.

Om de Slijmzwammen dus wat populairder te maken, werden zoveel mogelijk soorten in de Aantekenlijst voorzien van een Nederlandse naam.

Een tijdje na de publicatie hiervan in 1996 kwam Hans van Hooff met het voorstel om de lijst te vervolledigen en ook de soorten van Nederland een Nederlandse naam te geven. Dit was natuurlijk een uitstekende gelegenheid om onze band als collega Myxo-liefhebbers nog meer te versterken.

Onze lijst werd nog eens goed onder de loep genomen door Prof. Paul Van der Veken en de Nederlandse namencommissie. Zij brachten een aantal grammaticale verbeteringen aan. Ze deden suggesties die ons hielpen om uit een aantal probleemgevallen te raken.

Het bedenken van passende naam voor een organisme geeft je een inzicht in de onderscheidende kenmerken ten opzichte van andere gelijkaardige orga-

nismen. We hebben zoveel mogelijk getracht om in de naam dat kenmerk te verwerken dat typerend is voor de soort in kwestie. De macroscopische kenmerken kregen voorrang, maar natuurlijk zijn er soorten die enkel microscopisch te onderscheiden zijn. Voor een aantal hebben we geopteerd voor een subjectievere benaming, want we zijn tenslotte Myxo-liefhebbers en willen natuurlijk ook onze gevoelens uitdrukken die opkomen bij het bestuderen van deze mooie organismen. Wij hopen dat met het uitbrengen van deze namenlijst de toegang van wereld der Myxomyceten volledig openstaat voor iedereen.

De volledige lijst staat in Coolia 43 (3), het contactblad van de Nederlandse Mycologische Vereniging. De nieuwe edities van onze Aantekenlijst, waarvan er één eind dit jaar zal uitkomen, zullen ook voorzien zijn met de nieuwe, definitieve Nederlandse namen.

Met onze dank aan iedereen die ons hielp bij het verwezenlijken van deze lijst.

Literatuur

- VANDEVEN E., ET AL. (1996) – Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen, K.A.M.K.
VAN HOOFF H. & M. DE HAAN (2000) – Nederlandse namenlijst voor Myxomyceten, Coolia **43**: 138-147.

Paddestoelententoonstelling in het Peerdsbos 7 en 8 oktober 2000

Onze jaarlijkse tentoonstelling gaat door op zaterdag 7 en zondag 8 oktober 2000 in de lokalen van Kindervreugd in het Peerdsbos te Brasschaat. Openingsuren van 10 tot 17 uur.

Het opbouwen van de tentoonstelling gebeurt op vrijdag 6 oktober vanaf 17 uur. Helpende handen zijn van harte welkom! Leden die gaan paddestoelen

zoeken voor de tentoonstelling worden verzocht, in de mate van het mogelijk, materiaal afkomstig van verschillende plaatsen ook afzonderlijk te bewaren, zodat we een idee krijgen waar zeldzame vondsten vandaan komen. Personen die tijdens de tentoonstelling uitleg willen geven aan de bezoekers zullen met open armen ontvangen worden.

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 3 oktober	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 10 oktober	Bijzondere vondsten van de najaarstentoonstelling in het Peerdsbos	o.l.v. André de Haan
dinsdag 17 oktober	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 24 oktober	Adviesraad	
dinsdag 31 oktober	Terugblik op 7 jaar <i>Cortinarius</i> -werkgroep	Jos Volders
dinsdag 7 november	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 14 november	Kenmerken van onze Stuifzwammen	Karel Van de Put
dinsdag 21 november	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 28 november	Raad van bestuur	
dinsdag 5 december	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 12 december	Binnenhuisfotografie van paddestoelen	Freddy Vermeulen
dinsdag 19 december	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 26 december	Geen bijeenkomst	

K.A.M.K excursies tijdens Vlaamse paddestoelenkijdag 15 oktober 2000

Aanvang telkens om 14 uur, behalve te Ranst waar rondleidingen zijn vanaf 10 uur. Ook in andere delen van Vlaanderen zijn er die dag geleide wandelingen. De lijst hiervan zal gepubliceerd worden in de V.M.V-folder (voorzitter P. Van der Veken, tel. 09/222.93.24).

Antwerpen-Linkeroever: bijeenkomst aan de terminus van trams 2-3-15 op de parking tegenover de verkeerslichten aan het einde van afrit 6 (eerste afrit na de Kennedytunnel vanuit Antwerpen).
Gids: Freddy Moorthamer (tel. 03/744.11.85).

Deurne, Rivierenhof: bijeenkomst aan de Ruggelveldlaan te Deurne (in de omgeving van de ijspiste).
Gidsen: Jean Schavey (tel. 03/322.54.52) en Pascale Holemans.

Niel, Kleiputten: bijeenkomst aan het voetbalplein.
Gids: Julien Moens (tel. 03/888.47.78)

Putte bij Mechelen, Beemortel: bijeenkomst aan de kerk.
Gids: Carl Van den Broeck (tel. 015/34.02.72)

Ranst, Zevenbergenbos: bijeenkomst aan de grot bij de ingang van het kasteel "Zevenbergen".
Gidsen: Frans Dielen (tel. 03/353.16.21), Erwin Demeyer en Jaak Van de Meerssche.

Schilde, Schildehof: bijeenkomst aan het einde van de Bellevuedreef aan de hoofdingang van het park.
Gidsen: Guy Le Jeune (tel. 03/658.54.31) en Judith De Keyser.

Stabroek, Ravenhof: bijeenkomst op parking voor kasteel "Ravenhof", Oud Broek 4.

Gidsen: André, Myriam, Flory de Haan (tel. 03/666.91.34), Jean Werts en Joke De Sutter.

Weelde Statie ten N. van Turnhout: bijeenkomst aan de ingang van het reservaat (\pm 100 m vanaf kruispunt: baan naar Baarle-Hertog en baan naar Merksplas, richting Merksplas.)

Gidsen: Harrie Hendrickx (tel. 03/315.87.69) en Jaak Gelderblom.

Zoersel, Zoerselbos: bijeenkomst achteraan op de parking van de Selfmade aan de Rodendijk.

Gidsen: Hubert De Meulder (tel. 03/830.13.87) en Arlette Lemouche.

Mycologisch weekend aan de westkust rond Allerheiligen 2000

Het traditionele weekend KAMK-OVMW gaat dit jaar door van 27 tot 31 oktober 2000.

- Vrijdag 27-10 Avondvergadering rond 20 u. in "Ter Helme" (Kinderlaan 7b,8670 Oostduinkerke, tel. 058/234502) voor mededelingen en projectie van meegebrachte dia's, video's, foto's, ...
- Zaterdag 28-10 Dagexcursie naar **Provinciaal Domein Palingbeek te Ieper-Zillebeke**. Samenkomst om 10.00 u. op de parking van het Provinciaal Domein. Via Ieper, Station, ongeveer 1 km verder Rechtsaf N336, richting Zillebeke tot de afslag links naar Zillebeke en Houthem; doorrijden en borden Palingbeek volgen.
- Zondag 29-10 Voormiddagexcursie te **Oostduinkerke, Hannecartbos, Ter Yde-Wandelpad**. Samenkomst om 9.30 u. op de parking van Ter Helme.
- Maandag 30-10 Voormiddagexcursie naar **De Panne, Calmeynbos**. Samenkomst om 9.30 u., baan De Panne – Adinkerke, Olmendreef (schuin links naar tennis L' Amiral). Leiding Pol Debaenst.
- Dinsdag 31-10 Voormiddagexcursie naar **Oostduinkerke, Doornpanne**. Vertrek 9.30 u. vanaf de parking van Ter Helme.

Men kan ook deelnemen aan de excursies afzonderlijk.

Wie wil logeren in Ter Helme neemt contact op met José Van der Veken ten laatste op 1 oktober (tel. 09/222.93.24) en stort het gebruikelijke voorschot van 1.000 BEF per persoon op rekening 000-0464205-60 van P. Van der Veken, Gent.

Symposium: de waarde van paddestoelen-onderzoek Zaterdag 2 december 2000, Roermond

Ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van de PSL, Paddestoelen Studiegroep Limburg, wordt er op zaterdag 2 december 2000 een thema- en discussie-dag georganiseerd met als onderwerp: Paddestoelenstudie in Limburg en de betekenis voor het natuurbehoud en -beheer. Het symposium beoogt een stimulans te zijn voor en een bijdrage te leveren aan het praktische natuurbeheer en -beleid zodat deze in de toekomst haar aandacht mede richt op het behoud en herstel van paddestoelen, in het bijzonder daar waar het gaat om bijzondere habitateisen.

Het symposium gaat door in de Aula van het bisschoppelijk college Broekhin, Boumanstraat 30 te Roermond.

Het programma:

10.00 u.: onthaal + koffie.

11.00 u.: start van het symposium

programma:

Luc Lenaerts: Paddestoel-karteringen in Belgisch Limburg in de laatste 25 jaar.

Leo Jalink: Mycologische kroonjuwelen, de mooiste paddestoelenterreinen in Limburg. Onderzoek, beheer in het verleden en handreikingen voor de toekomst.

Emiel Brouwer: De ecologie van de paddestoelen van de zandgrond en hun indicatiewaarde voor het beheer van natuurterreinen in Noord- en Midden-Limburg.

Peter-Jan Keizer: De ecologie van paddestoelen van de kalkgrond en hun indicatiewaarde voor het beheer van natuurterreinen in Zuid-Limburg.

16.30 u.: afsluiting.

In een forumdiscussie zal met de sprekers, deelnemers uit het natuurbeheer, natuurbeleidsmedewerkers, paddestoelenkenners van gedachten worden gewisseld over de betekenis van de resultaten van paddestoelen-onderzoek voor het praktische natuurbeheer.

Na afloop worden de lezingen, stellingen en discussies gepubliceerd in een thema-nummer van het maandblad van het Natuurhistorisch Genootschap.

Die dag is er een expositie van foto's van paddestoelen, gemaakt door leden van de PSL.

De kosten van de themadag zijn gratis. U dient zich van tevoren wel schriftelijk aan te melden, bij:

P.S.L.-secretariaat.

Palestinastraat 34

6418 HJ Heerlen

Wilt u op de hoogte gehouden worden van het definitieve programma inclusief de stellingen van de sprekers, dan kunt u die ook schriftelijk aanvragen bij het PSL-secretariaat. Er kan gebruik worden gemaakt van een lunch, kosten 17,50 NLG. Opgave hiervoor kan door 17,50 NLG per persoon over te maken op postbank 741784 van de PSL te Heerlen.

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeekia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeek (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeekia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 BEF per jaar. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 550 BEF indien een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen, gestuurd wordt. Bij overschrijving vanuit het buitenland van het lidgeld op postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen moet 610 BEF betaald worden.

Vanaf 2001 zullen de lidgelden respectievelijk 14 EUR (= 565 BEF) en 16 EUR (645 BEF) bedragen.

KAMK- website:

www.expertm.com/kamk

KAMK publicaties

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

Le Jeune Guy, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyne Ruben (redactie Sterbeekia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80